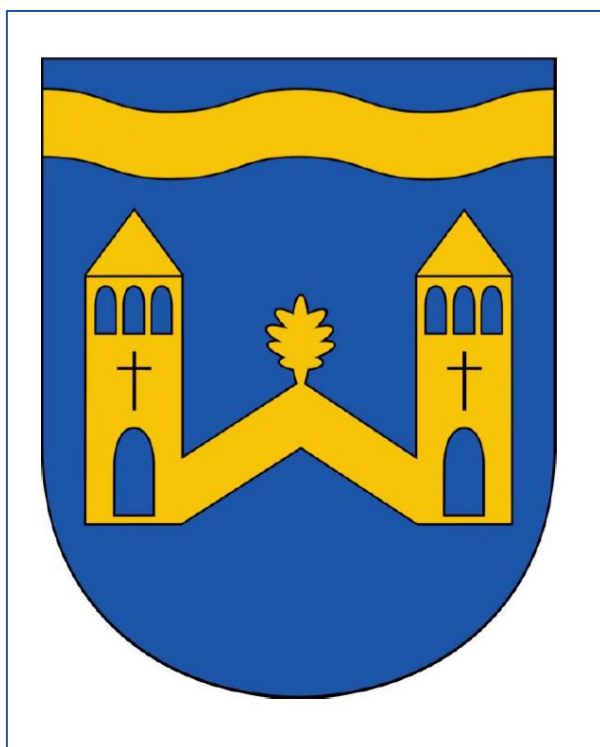

**Strategia Rozwoju Gminy Wieliszew
do 2040 roku**

**Strategiczna ocena oddziaływania na
środowisko**

Warszawa, styczeń 2026 r.

Dokument opracowali:
prof. dr hab. Wojciech Dziemianowicz – kierujący zespołem
Samuel Turosz

Spis treści:

1. Wprowadzenie	5
1.1. Przedmiot prognozy	5
1.2. Podstawa prawna sporządzenia opracowania	6
1.3. Decyzja o konieczności przeprowadzenia SOOŚ	7
2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	9
3. Informacje o zawartości i głównych celach Strategii	12
3.1. Wizja i cele strategiczne	12
3.2. Cele strategiczne i kierunki działań	12
3.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	13
3.3.1. Struktura sieci osadniczej	16
3.3.2. System powiązań przyrodniczych	17
3.3.3. Sieć transportowa	17
3.3.4. Infrastruktura techniczna	18
3.3.5. Infrastruktura społeczno-gospodarcza	19
3.4. Obszary strategicznej interwencji	19
3.5. Powiązania z innymi dokumentami	23
4. Metodyka sporządzania prognozy	26
4.1. Zastosowane metody badawcze (np. metoda macierzowa, analiza GIS)	26
4.2. Źródła danych o stanie środowiska	26
5. Cele ochrony środowiska istotne dla Gminy Wieliszew	28
6. Charakterystyka istniejącego stanu środowiska w gminie	29
6.1. Stan powietrza w gminie	29
6.2. Zasoby wodne i gospodarka ściekowa	30

6.3.	Powierzchnia ziemi i gleby (ochrona kompleksów torfowo-murszowych).	30
6.4.	Klimat akustyczny i promieniowanie elektromagnetyczne.....	31
6.5.	Dziedzictwo kulturowe i zabytki.....	32
7.	<i>Problemy ochrony środowiska i obszary chronione.....</i>	<i>33</i>
7.1.	Formy ochrony przyrody.....	33
7.2.	Korytarze ekologiczne	35
7.3.	Identyfikacja istniejących problemów	36
8.	<i>Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko.....</i>	<i>38</i>
8.1.	Oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane	39
8.1.1.	Kierunki działań o bezpośrednim wpływie na stan środowiska	39
8.1.2.	Kierunki działań o pośrednim wpływie na stan środowiska	40
8.2.	Wpływ na integralność i spójność sieci Natura 2000	41
8.3.	Ryzyko wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych.....	42
9.	<i>Rozwiązania minimalizujące i kompensacyjne</i>	<i>46</i>
9.1.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków realizacji Strategii	46
9.2.	Wytyczne do projektowania inwestycji	47
10.	<i>Działania zapobiegawcze, ograniczających i kompensacyjnych</i>	<i>50</i>
10.1.	Uzasadnienie wyboru przyjętych działań.....	50
10.2.	Analiza „wariantu 0” – potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku zaniechania realizacji strategii	51
11.	<i>Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie</i>	<i>54</i>
12.	<i>Monitoring skutków realizacji Strategii</i>	<i>55</i>
13.	<i>Informacja o oddziaływaniu transgranicznym</i>	<i>58</i>
14.	<i>Literatura</i>	<i>59</i>
15.	<i>Tabele i mapy</i>	<i>61</i>
16.	<i>OŚWIADCZENIE</i>	<i>62</i>

Słownik skrótów

Skrót	Rozwinięcie
B+R	Od ang. Bike and Ride – rower i transport publiczny
BDL	Bank Danych Lokalnych
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GIS	System Informacji Geograficznej
GUGiK	Główny Urząd Geodezji i Kartografii
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ISOK	Informatyczny System Osłony Kraju
KM	Koleje Mazowieckie
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
LDWN	długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB)
MOF	miejski obszar funkcjonalny
MPZP	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
OOP	ustawa o ochronie przyrody
OSI	obszar strategicznej interwencji
P+R	Od ang. Park and Ride: parkingi Parkuj i Jedź
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
SKM	Szybka Kolej Miejska
SOOŚ	strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SR	Strategia rozwoju
UE	Unia Europejska
WZ	decyzja o warunkach zabudowy
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. Wprowadzenie

1.1. Przedmiot prognozy

Przedmiotem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) dla gminy Wieliszew jest projekt dokumentu pn. **„Strategia Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku”**. Ocena środowiskowa ma na celu analizę i ocenę potencjalnych skutków, jakie realizacja zapisów Strategii może wywrzeć na środowisko naturalne oraz zdrowie i warunki życia mieszkańców.

Zgodnie z systemem prawnym oraz dobrymi praktykami planistycznymi, przedmiotem szczegółowej oceny w ramach SOOŚ dla Wieliszewa są następujące elementy:

- **Zapisy dokumentu strategicznego.** Ocenie podlegają bezpośrednio **wizja rozwoju, cele strategiczne, kierunki działań oraz model struktury funkcjonalno-przestrzennej** gminy. Analiza ta pozwala sprawdzić, czy planowane inwestycje (np. rozwój strefy ekonomicznej, infrastruktury transportowej czy technicznej) wyznaczają ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- **Komponenty środowiska przyrodniczego i antropogenicznego.** Ustawa nakłada obowiązek określenia i oceny wpływu Strategii na: różnorodność biologiczną, ludzi (w tym ich zdrowie), zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki oraz dobra materialne.
- **Obszary chronione, w tym sieć Natura 2000.** Przedmiotem oceny jest wpływ realizacji Strategii na **integralność i spójność obszarów Natura 2000** (np. „Forty Modlińskie”) oraz inne formy ochrony przyrody, takie jak **Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu czy Rezerwat przyrody „Łęgi Wieliszewskie”**.
- **Istniejący stan środowiska przyrodniczego.** Diagnoza obejmuje charakterystykę aktualnego stanu komponentów przyrody w gminie oraz identyfikację **istniejących problemów ochrony środowiska** (np. zanieczyszczenie powietrza, gospodarka wodno-ściekowa czy presja urbanizacyjna).
- **Wariant „0”:** Przedmiotem oceny są potencjalne zmiany stanu środowiska, jakie wystąpiłyby w przypadku **zaniechania realizacji Strategii**. Pozwala to ocenić, czy wdrożenie dokumentu przyniesie korzyść, czy stratę dla lokalnej ekologii.
- **Rozwiązania alternatywne i mitygacja:** Ocena obejmuje analizę **rozwiązań alternatywnych** do tych zaproponowanych w Strategii oraz wskazanie działań mających na celu **zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą** negatywnych skutków dla środowiska.

-
- **Cele ochrony środowiska wyższego rzędu:** Analizie poddaje się spójność Strategii z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym (UE) i krajowym.
 - Podsumowując, przedmiotem oceny jest całościowy wpływ przyszłej polityki rozwoju gminy Wieliszew na jej zasoby przyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem **zasady przezorności** i dążenia do **zrównoważonego rozwoju**.

1.2. Podstawa prawna sporządzenia opracowania

Podstawą prawną przygotowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) jest przede wszystkim ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dokument ten określa zasady i tryb postępowania w sprawach ocen oddziaływania na środowisko oraz zasady udziału społeczeństwa w tym procesie.

Do najważniejszych aktów i przepisów prawnych stanowiących fundament oceny należą:

- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku (art. 46 i 51): Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane dla projektów strategii rozwoju, które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Art. 51 ust. 1 nakłada na organ opracowujący projekt dokumentu obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko.
- Prawo Unii Europejskiej: Polska ustawa wdraża m.in. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz dyrektywę Rady 92/43/EWG (dyrektywę siedliskową).
- Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju: Art. 6a tej ustawy (z dnia 6 grudnia 2006 r.) również wskazuje na konieczność przeprowadzania strategicznej oceny dla polityk publicznych.
- Przepisy wykonawcze: Kluczowe znaczenie ma rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które pozwala ustalić, czy planowane w strategii działania inwestycyjne wymagają przeprowadzenia oceny.
- Uzgodnienia z organami ochrony środowiska i sanitarnymi: Zakres i stopień szczegółowości prognozy musi zostać uzgodniony z właściwym Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (art. 53, 57 i 58 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku).

1.3. Decyzja o konieczności przeprowadzenia SOOŚ

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z dn. 18.12.2025 r. ustaliła zakres i stopień szczegółowości prognozy:

1. zakres prognozy oddziaływania na środowisko powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy o ochronie środowiska (ustawa ooś),
2. stopień szczegółowości – w prognozie powinien być przedstawiony wpływ realizacji postanowień sporządzanego dokumentu na wszystkie formy ochrony przyrody wymienione w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z uwzględnieniem wpływu planowanych działań na cele i przedmioty ochrony, na integralność oraz spójność sieci obszarów Natura 2000, to jest na cele działań ochronnych wskazane w planach zadań ochronnych, a także, na zachowanie powiązań sieci obszarów i obiektów chronionych, na utrzymanie pełnionej przez obszar chronionego krajobrazu funkcji korytarzy ekologicznych oraz na ochronę ekosystemów leśnych, lądowych i wodnych, na chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów oraz krajobraz i klimat.

Następnie RDOŚ ustala, że:

Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem. W prognozie oddziaływania na środowisko uwzględnia się informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania (art. 52 ust. 1 i ust. 2 ustawy ooś).

Istotnym jest, że sporządzenie prognozy powinno odpowiadać wymaganiom formalnym zawartym w art. 74a ustawy ooś.

RDOŚ zauważa, że teren objęty strategią rozwoju gminy Wieliszew znajduje się w granicach:

1. Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, dla którego obowiązuje Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu;
2. Obszaru Natura 2000 Forty Modlińskie PLH140020, dla którego obowiązuje Zarządzenie Nr 29 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Forty Modlińskie PLH140020;

3. Rezerwatu przyrody Wieliszewskie Łęgi, dla którego obowiązuje Zarządzenie Nr 4 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Wieliszewskie Łęgi;

4. Pomników przyrody, dla których obowiązują przepisy art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, ze zm. – zwanej dalej jako „ustawa oop”); 5. ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów odbywającej się niezależnie od miejsc ich bytowania, dla której obowiązują przepisy art. 51 i art. 52 ustawy oop. SR to dokument, który wyznacza kierunki rozwoju na terenie jednej gminy, nie przewiduje również przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W SR wyznaczono trzy kluczowe obszary strategicznej interwencji takie jak: ochrona użytku ekologicznego, adaptacja terenu na Park Kulturowy oraz wzmacnianie funkcji centrum lokalnego. SR wyznacza główne cele jakimi są: wysoka jakość życia; kreatywni i przedsiębiorczy mieszkańcy – działania są ukierunkowane na wspieranie mieszkańców poprzez między innymi rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej, wspieranie twórczości mieszkańców i gospodarki; bezpieczne i otwarte relacje – działania są ukierunkowane na integrację społeczną poprzez poprawę infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, promocję ekologii; nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń – ukierunkowana jest na poprawę różnych typów infrastruktury.

SR wskazuje, że kluczowe jest utrzymanie walorów przyrodniczych. Ochrona kompleksów łąkowych w północno-zachodniej części gminy i w okolicy Jeziora Wieliszewskiego przed presją urbanizacyjną. W SR wskazano formy ochrony przyrody, natomiast nie odnaleziono zapisów o dokumentach ustanawiających i obowiązujących dla danych form ochrony przyrody. W tym zakresie SR powinien zostać uzupełniony.

Dodatkowo na stronie 23 SR, w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wieliszew brakuje w legendzie oraz na mapie odwołania do obszaru Natura 2000 Forty Modlińskie PLH140020. Należy więc w tym zakresie uzupełnić przedmiotową SR.

Pominięcie w SR odniesienia się do przepisów odrębnych dotyczących ww. form ochrony przyrody może skutkować negatywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze, w szczególności poprzez brak uwzględnienia obowiązujących ograniczeń, wymogów oraz celów ochrony, co w efekcie może skutkować osłabieniem systemu ochrony przyrody.

W opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, biorąc pod uwagę powyższe, wskazane jest poddanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy ooś.

Równocześnie zaznaczam, iż art. 48 ustawy ooś nie przewiduje możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów, o których mowa w art. 47 ust. 1.

2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) dla „Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku” ma na celu sprawdzenie, jak plany rozwoju gminy wpłyną na czystość powietrza, bogactwo przyrody oraz komfort życia mieszkańców.

Wizja gminy na najbliższe dwie dekady opiera się na hasle „**nadnarwiańska metropolitalna oaza**”. Oznacza to, że Wieliszew chce korzystać z bliskości Warszawy, ale nie chce stracić swojego unikalnego, spokojnego charakteru. Plany te opierają się na czterech filarach:

- ✓ **Łączenie starego z nowym:** Wykorzystanie energii nowych mieszkańców przy jednoczesnym dbaniu o lokalną tożsamość.
- ✓ **Wspólnota:** Budowanie dobrych relacji między pokoleniami i sąsiadami.
- ✓ **Harmonia z naturą:** Dbłość o krajobraz i przestrzeń, która ma być dostępna dla każdego.
- ✓ **Ekologia w praktyce:** Skupienie się na działaniach proekologicznych, by gmina była kojarzona z czystą przyrodą.

Głównym celem jest **wysoka jakość życia**. Aby to osiągnąć, gmina chce stawiać na nowoczesną edukację (nowe szkoły, przedszkola), wspierać lokalny biznes (strefa ekonomiczna) oraz rozwijać infrastrukturę, taką jak ścieżki rowerowe czy nowoczesny ośrodek zdrowia.

Model rozwoju gminy

Gmina spodziewa się dużego wzrostu liczby ludności – w 2040 roku ma tu mieszkać ponad **26 tysięcy osób**. Aby ten rozwój nie zniszczył przyrody, strategia wyznacza jasną strukturę:

- ✓ **Wieliszew pozostanie centrum lokalnym**, skupiającym urzędy i najważniejsze usługi.
- ✓ **Miejscowości takie jak Łajski, Skrzyszew czy Michałów-Reginów** będą pełnić rolę kluczowych ośrodków wspierających, w których mieszkać będzie najwięcej osób.
- ✓ **Małe wioski na północy i zachodzie** (np. Sikory, Topolina) zachowają swój kameralny charakter, częściowo ze względu na ochronę przyrody.

Kluczową zasadą jest **ochrona przed „rozlewaniem się” zabudowy**. Gmina chce skupiać nowe domy tam, gdzie rolnictwo jest mniej opłacalne, chroniąc jednocześnie cenne łąki i lasy przed przypadkową zabudową.

Przyroda i historia

Wieliszew to gmina wyjątkowa pod względem naturalnym – aż **2/3 jej powierzchni to obszary chronione**. Do najważniejszych należą:

- ✓ **Rezerwat „Wieliszewskie Łęgi”**: Prawdziwa perła Mazowsza, znana jako najbogatsze stanowisko storczyków w regionie.
- ✓ **Obszar Natura 2000 „Forty Modlińskie”**: Kluczowe miejsce, w którym zimują nietoperze (mopki).
- ✓ **Dolina Narwi**: Główny korytarz ekologiczny, którym wędrują zwierzęta.

Gmina posiada też cenne zabytki, jak pozostałości rezydencji Poniatowskich w Górze, klasycystyczną kaplicę w Wieliszewie czy forty obronne w Janówku Pierwszym. Strategia zakłada ich ochronę i wykorzystanie w turystyce.

Wyzwania

W SOOŚ wyliczamy problemy, które wynikają z szybkiego rozwoju gminy:

1. **Presja deweloperów**: Powstawanie „osiedli łanowych” (długich rzędów domów na wąskich działkach), co niszczy ład przestrzenny.
2. **„Zadyszka infrastrukturalna”**: Tempo budowy dróg, kanalizacji i szkół z trudem nadąża za przyrostem mieszkańców.
3. **Gospodarka ściekowa**: W gminie wciąż działa ponad **3000 szamb**, co stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych.
4. **Komunikacja**: Brak obwodnicy i trudności z przejazdem przez tory kolejowe powodują korki.

Wpływ strategii na środowisko

Realizacja planów gminy przyniesie zarówno korzyści, jak i ryzyka.

- ✓ **Wpływ pozytywny**: Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków (np. w Janówku i Dębem) drastycznie poprawi czystość wód. Promocja ekologii, fotowoltaiki i wymiana starych pieców (tzw. kopciuchów) sprawi, że będziemy oddychać czystszy powietrzem.
- ✓ **Ryzyka**: Budowa nowych dróg czy strefy ekonomicznej może przeciąć szlaki migrowania zwierząt. Większa liczba turystów może też przeszkadzać zwierzętom w rezerwatach.

Ochrona środowiska przyrodniczego

Aby uniknąć zniszczeń, strategia wprowadza konkretne zasady:

- ✓ **Plany miejscowe (MPZP)**: Gmina dąży do objęcia całego terenu planami, które jasno powiedzą, gdzie można budować, a gdzie musi pozostać zielen.

-
- ✓ **Ochrona drzew:** Podczas budów deweloperzy będą musieli chronić starodrzew. Gmina już teraz aktywnie sprzeciwia się nieuzasadnionym wycinkom.
 - ✓ **Błękitno-zielona infrastruktura:** Promowane będą zbiorniki na deszczówkę i naturalne rowy chłonnae wodę, co pomoże walczyć z suszą.
 - ✓ **Zrównoważony transport:** Rozbudowa parkingów typu „Parkuj i Jedź” (P+R) oraz ścieżek rowerowych (np. trasa EuroVelo 11) ma zachęcić do zostawienia samochodów.

Wariant „0” – czyli skutki zaniechania działań strategicznych

Gdyby gmina nie przyjęła tych planów i pozwoliła na chaotyczny rozwój, skutki byłyby fatalne:

- ✓ Powstawałyby kolejne rozproszone osiedla bez dostępu do dobrych dróg i kanalizacji.
- ✓ Wody podziemne mogłyby zostać skażone przez nieszczelne szamba.
- ✓ Unikalne tereny nad Narwią zostałyby zabudowane, a zwierzęta straciłyby swoje ścieżki migracji.
- ✓ Hałas i spaliny stałyby się jeszcze większym problemem.

Gmina nie tylko planuje, ale będzie też co roku sprawdzać efekty swoich działań. Wykorzysta do tego konkretne liczniki (wskaźniki), takie jak:

- ✓ **Procent skanalizowania gminy** (im więcej, tym czystsza woda).
- ✓ **Liczba wymienionych starych pieców.**
- ✓ **Długość nowych ścieżek rowerowych.**
- ✓ **Wskaźnik lesistości** (czy lasów przybywa, czy ubywa).

Podsumowując, Strategia do 2040 roku to plan na zrównoważony rozwój. Wieliszew ma szansę stać się nowoczesnym „miastem-ogrodem”, jeśli uda się pogodzić potrzeby nowych mieszkańców z ochroną wyjątkowej przyrody nad Narwią. Wszystkie zaplanowane działania mają jeden wspólny mianownik: dbałość o to, by gmina pozostała bezpiecznym i zielonym domem dla przyszłych pokoleń.

3. Informacje o zawartości i głównych celach Strategii

3.1. Wizja i cele strategiczne

Wizja gminy Wieliszew do 2040 roku definiuje ją jako „**nadnarwiańską metropolitalną oazę**”, opierając się na czterech filarach:

- **Różnorodność i integracja:** Wykorzystanie napływu nowych mieszkańców jako waloru przy jednoczesnym dbaniu o tożsamość i współpracę z innymi jednostkami.
- **Partnerstwo i solidarność:** Budowanie dobrych relacji międzypokoleniowych, silnego społeczeństwa obywatelskiego oraz współpracy między poszczególnymi miejscowościami.
- **Empatia i harmonia:** Dbłość o walory przyrodnicze, kulturowe oraz ład przestrzenny i dostępność przestrzeni publicznej.
- **Aktywność i zielona gmina:** Skupienie na działaniach proekologicznych i społecznej aktywności mieszkańców, co ma utrwalić wizerunek gminy dbającej o unikalne walory przyrodnicze.

3.2. Cele strategiczne i kierunki działań

Cel główny, którym jest „**Wysoka jakość życia**”, realizowany jest poprzez trzy powiązane cele strategiczne:

- **Kreatywni i przedsiębiorczy mieszkańcy:** Cel ten zakłada wsparcie dla mieszkańców rdzennych i napływowych poprzez **rozwój oferty edukacyjnej** (budowa szkół, przedszkoli), wspieranie przemysłów kreatywnych oraz gospodarki. Kluczowym działaniem jest **utworzenie strefy ekonomicznej** oraz promocja ekologii, w tym instalacji fotowoltaicznych i gospodarki obiegu zamkniętego.
- **Bezpieczne i otwarte relacje:** Koncentruje się na **integracji społecznej** (spotkania w sołectwach, kluby seniora) oraz poprawie bezpieczeństwa. Planowane działania obejmują budowę gminnego monitoringu, doświetlenie przejść dla pieszych, budowę nowoczesnego ośrodka zdrowia oraz rozwój współpracy metropolitalnej.
- **Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń:** Skupia się na infrastrukturze i środowisku. Kierunki działań obejmują **rozwój transportu publicznego** i ścieżek rowerowych, rozbudowę sieci wodociągowo-kanalizacyjnej (w tym budowę oczyszczalni ścieków), **ochronę jeziora Wieliszewskiego** oraz zwiększanie potencjału turystycznego poprzez nowe trasy spacerowe i punkty widokowe.

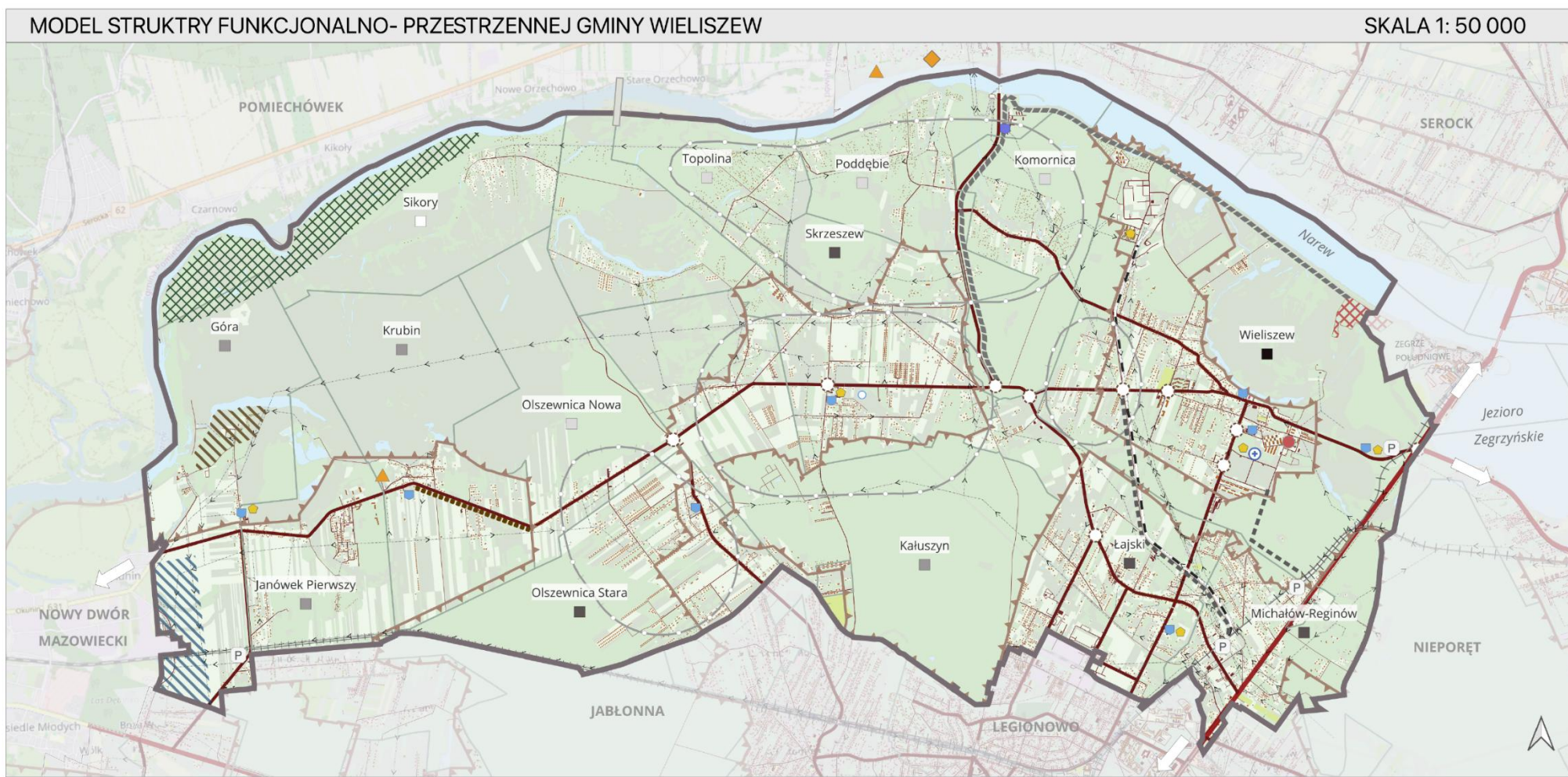
3.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

W Strategii znajduje się, zgodnie z art. 10e Ustawy o samorządzie gminnym, model struktury funkcjonalno-przestrzennej (Mapa 1). Model stanowi docelowy obraz przestrzeni gminy i powinien obejmować następujące elementy:

- strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych;
- system powiązań przyrodniczych;
- główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych;
- główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

Opis poszczególnych elementów składowych modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej skoncentrowany jest wokół tych kluczowych aspektów przestrzeni gminy w 2040 roku, które ulegną zmianie bądź zostaną utworzone w wyniku strategicznych działań samorządu. Obowiązkowe (ustawowe) elementy modelu uzupełniono także o część gospodarczą w tych aspektach, które są ściśle powiązane z wymiarem społecznym.

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – legenda.

GRANICE - granice gminy Wieliszew - granice miejscowości soleckich STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ - Urząd Gminy Wieliszew miejscowości soleckie (liczba ludności według prognozy do 2040) 0 - 116 116 - 463 463 - 1136 1136 - 3416 3416 - 9211	GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ - publiczna szkoła średnia - publiczna szkoła podstawowa - przedszkole samorządowe - ośrodek zdrowia - strefa ekonomiczna - park kultury GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ - strefy rozwoju sieci wodociągowej - strefy rozwoju sieci wodociągowo-kanalizacyjnej - ujęcie wody podziemnej - linia elektroenergetyczna - kompostownia - oczyszczalnia ścieków	GŁÓWNE ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWEJ - droga krajowa 61 - drogi zbiorcze - pozostałe - droga - ciąg pieszy - ścieżka rowerowa - kładka pieszo-rowerowa - główne ronda - kierunek zewnętrznych powiązań drogowych - parkuj i jedź - linia kolejowa zelektryfikowana dwutorowa - linia kolejowa zelektryfikowana jednotorowa - linia kolejowa nieelektryfikowana jednotorowa	GŁÓWNE ELEMENTY SYSTEMU PRZYRODNICZEGO - tereny przyrodnicze z przewagą lasów - tereny przyrodnicze z roślinnością trawiastą - rodzinne ogrody działkowe - wody powierzchniowe - użytki ekologiczne - rezerwat przyrody - obszar chronionego krajobrazu
---	---	--	--

3.3.1. Struktura sieci osadniczej

Strukturę osadniczą gminę Wieliszew tworzy 14 miejscowości. Obecnie według danych GUS gminę zamieszkuje niespełna 21 tys. mieszkańców, z czego najwięcej – ok. 7 tysięcy – w miejscowości gminnej Wieliszew.

Według prognozy GUS w 2040 roku gminę będzie zamieszkiwało 26 410 osób¹. W ramach analizy struktury sieci osadniczej, prognoza Głównego Urzędu Statystycznego zestawiona została z prognozą wykonaną na potrzeby analizy demograficznej do Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy². Uzyskane w ten sposób szacunki pozwalają na określenie następującej hierarchii jednostek osadniczych:

- **centrum lokalne** – Wieliszew – gminna miejscowość jest obszarem skupiającym kluczowe funkcje o charakterze lokalnym. To zlokalizowany jest Urząd Gminy oraz działają podmioty świadczące usługi publiczne. W 2040 roku może być zamieszkiwana przez ok. 9 tys. mieszkańców.
- **kluczowe ośrodki uzupełniające** – Łajski, Skrzyszew, Michałów-Reginów, Olszewnica Stara – to miejscowości, które poddawane są intensywnej presji urbanizacyjnej i wszystkie w perspektywie 2040 roku mogą przekroczyć liczbę 2 lub 3 tysięcy mieszkańców.
- **ośrodki uzupełniające drugiego rzędu** – Kałuszyn, Janówek Pierwszy – to miejscowości, które do 2040 roku mogą być zamieszkiwane przez ponad 1 tys. mieszkańców.
- **małe ośrodki rozwijające się** – Krubin, Góra, Komornica, Poddębnie, Olszewnica Nowa, Topolina, Sikory – to miejscowości, w których zamieszkuje najmniej osób, a presja mieszkaniowa – mimo że przybiera na sile – nie jest tak intensywna (częściowo ograniczona także przez warunki przyrodnicze). Te miejscowości położone są w północnej i zachodniej części gminy, liczba ich mieszkańców nie powinna przekroczyć 1 tys. osób.

Gmina Wieliszew jest jedną z gmin o największym przyroście mieszkańców. W odpowiedzi na to zjawisko Gmina powinna działać w kierunku zrównoważonych zmian. W Gminie Wieliszew znajdują się obszary pozwalające na prowadzenie produkcji rolnej, jednak z każdym rokiem liczba gospodarstw maleje i powoduje zanikanie gałęzi

¹ Według szacunków przygotowanych na potrzeby zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, liczba ludności gminy może wynieść nawet ponad 27 tysięcy (*Analiza i prognoza demograficzna oraz analiza społeczno-ekonomiczna dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliszew*, 2023, Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S.A.).

² Analiza i prognoza demograficzna oraz analiza społeczno-ekonomiczna dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliszew, 2023, Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S.A.

gospodarki, jakim jest rolnictwo. Wobec tego należy w strukturze przestrzennej gminy skupić się na koncentracji zabudowy mieszkaniowej na obszarach o niskiej efektywności rolniczej. Zauważalnym trendem występującym w całej gminie jest przekształcanie zabudowy zagrodowej na cele stricte mieszkaniowe. Jednak w procesie wyznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową należy mieć na względzie konieczność uzupełniania zwartych obszarów zabudowy terenami usług społecznych i komercyjnych. Kluczowym elementem powinno być również wyznaczenie obszarów, na których przewidziany będzie rozwój zabudowy produkcyjnej, magazynowej, zapewniającej miejsca pracy mieszkańcom gminy. Gmina Wieliszew jest obszerną gminą, aby stanowiła jedną harmonijną całość należy podejmować kroki do wzmacniania powiązań między wszystkimi ośrodkami i ośrodkiem centrum lokalnego.

Znaczną część gminy stanowią grunty leśne, a północno-zachodnią część stanowią cenne przyrodniczo kompleksy łąk i pastwisk, stanowiące miejsce lęgowe i żerowania ptaków - w znacznej mierze objętych ochroną. Ważnym elementem planowania rozwoju gminy musi być dążenie do ochrony tych miejsc przed rozlewającą się zabudową.

3.3.2. System powiązań przyrodniczych

Gmina Wieliszew położona jest na terenie o bogatych walorach przyrodniczych, współtworzących Zielony Pierścień Warszawy. W perspektywie 2040 roku celem gminy jest zachowanie obecnego systemu powiązań przyrodniczych i ochrona ich przed presją intensywnego osadnictwa.

Do kluczowych elementów systemu powiązań przyrodniczych należy zaliczyć:

- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Rezerwat przyrody „Łęgi Wieliszewskie”;
- Użytek ekologiczny położony nad Narwią;
- Korytarze ekologiczne należące do sieci ECONET – Dolina Dolnego Bugu;
- tereny leśne, kompleksy łąk, zadrzewienia, wody powierzchniowe – stanowiące lokalne i ponadlokalne korytarze ekologiczne;
- Obszar Natura 2000 PLH140020 Forty Modlińskie – specjalny obszar ochrony siedlisk;
- rzekę Narew;
- rodzinne ogrody działkowe.

3.3.3. Sieć transportowa

W perspektywie 2040 roku kluczowa jest kontynuacja działań zmierzających do integracji różnych rodzajów komunikacji. Wśród nich najważniejsze to:

- **Transport zbiorowy** (kolejowy i autobusowy) – przez teren gminy przebiega linia kolejowa, łącząca gminę z Warszawą (linie SKM S4, S40 oraz pociągi KM), a także funkcjonuje gminny transport autobusowy. W związku z realizowanym na terenie metropolii warszawskiej Planem Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, gmina Wieliszew w perspektywie 2040 roku będzie uczestniczyła w działaniach związanych m.in. z integracją taryfowo-biletową na terenie metropolii (w tym funkcjonujących linii prywatnych).
- **Mobilność aktywna** – gmina Wieliszew duży nacisk kładzie na rozwój infrastruktury dla pieszych i rowerzystów. W perspektywie 2040 roku zrealizowane zostaną m.in. kolejne odcinki dróg rowerowych, infrastruktura dla pieszych, a także planowana jest kładka pieszo-rowerowa na rzece Narwi.
- **Transport indywidualny samochodowy** – w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w gminie planowane jest utworzenie kilku rond, zaś w ramach integracji transportu indywidualnego ze zbiorowym – utworzenie parkingów P+R. Niezbędne jest zaplanowanie przebiegu lokalnego układu komunikacyjnego stanowiącego alternatywę dla dróg wojewódzkich oraz wyznaczanie układów komunikacyjnych wspomagających wyprowadzanie ruchu samochodowego do dróg krajowych i wojewódzkich.

Rozwój sieci transportowej i transportu zbiorowego powinien przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej, osiedleńczej i turystycznej gminy Wieliszew.

3.3.4. Infrastruktura techniczna

Kluczowe elementy zmian/rozwoju infrastruktury technicznej w 2040 roku w gminie Wieliszew obejmują:

- **Strefy rozwoju sieci wodociągowej oraz wodociągowo-kanalizacyjnej** – rozwój sieci infrastruktury technicznej planowany jest szczególnie w trzech częściach gminy, obejmując miejscowości: Komornica, Poddębie, Topolina, Skrzyszew, Olszewnica Stara.
- **Oczyszczalnie ścieków** – w zakresie rozwoju tej infrastruktury planowana jest budowa oczyszczalni ścieków we współpracy z gminami Serock i Nieporęt, a także rozwój oczyszczalni w miejscowości Janówek Pierwszy. Niezbędna jest rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Dębem.
- **Kompostownię** – planowana do realizacji we współpracy z gminą Serock oraz Nasielsk.

-
- **Ujęcie wody** – planowane jest utworzenie nowego ujęcia wody podziemnej w miejscowości Kałuszyn.

3.3.5. Infrastruktura społeczno-gospodarcza

Kluczowe elementy zmian/rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej w 2040 roku w gminie Wieliszew obejmują:

- **Infrastrukturę edukacyjną** – w tym modernizację istniejących lub budowę nowych obiektów – publicznej szkoły średniej, publicznych szkół podstawowych oraz przedszkoli, żłobków, biblioteki publicznej.
- **Infrastrukturę ochrony zdrowia** – poprzez modernizację i wzmocnienie funkcji funkcjonującego w gminie ośrodka zdrowia wraz z jego filiami.
- **Utworzenie strefy ekonomicznej** – w południowo-zachodniej części gminy, w celu ożywienia gospodarczego i zapewnienia mieszkańcom nowych miejsc pracy.
- **Utworzenie parku kultury** – w celu uzupełnienia aktualnej oferty kulturalno-rekreacyjnej gminy.
- **Infrastrukturę sportową** – poprzez modernizację, rozbudowę, budowę nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych (boiska i inne obiekty sportowe, sportowo-rekreacyjne).
- **Infrastrukturę kulturową** – wykorzystanie szkół i remiz OSP, jako miejsc aktywności mieszkańców, budowa nowych obiektów (domów wiejskich, świetlic).

3.4. Obszary strategicznej interwencji

OSI określone dla gminy Wieliszew obejmują poziom: regionalny, ponadlokalny oraz lokalny. W poszczególnych podrozdziałach opisane zostały kluczowe założenia dla polityk ukierunkowanych terytorialnie na każdym z poziomów.

W aktualnych krajowych dokumentach strategicznych³ wskazane zostały następujące krajowe obszary strategicznej interwencji:

- gminy zagrożone trwałą marginalizacją;
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
- Polska Wschodnia;

³ Strategia gminy Wieliszew była tworzona w trakcie prac nad aktualizacją strategii rozwoju kraju. Wciąż obowiązujące są: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

-
- Śląsk.

Gmina Wieliszew nie została objęta żadnym z powyższych krajowych obszarów strategicznej interwencji.

W *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+* wskazany został obszar strategicznej interwencji miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy, obejmujący granice statystycznego regionu warszawskiego stołecznego, tj. Warszawy oraz 9 otaczających ją powiatów (łącznie 70 gmin). Powiat legionowski z gminą Wieliszew jest powiatem bezpośrednio sąsiadującym z Warszawą.

Kluczowe wnioski i działania, jakie wskazuje *Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+* względem tego obszaru, będące jednocześnie ważne z punktu widzenia gminy Wieliszew, są następujące:

1. Strategia zakłada konieczność wzmacniania współpracy ponadlokalnej MOF Warszawy.
2. Wskazuje pewne kluczowe obszary współpracy, tj. uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego; rozwój systemu transportowego; poprawa jakości powietrza; efektywność i dostępność do usług publicznych.
3. Zakłada konieczność wsparcia takich obszarów, jak: innowacyjność, cyfryzacja, kwalifikacje i kompetencje, przemysły przyszłości.

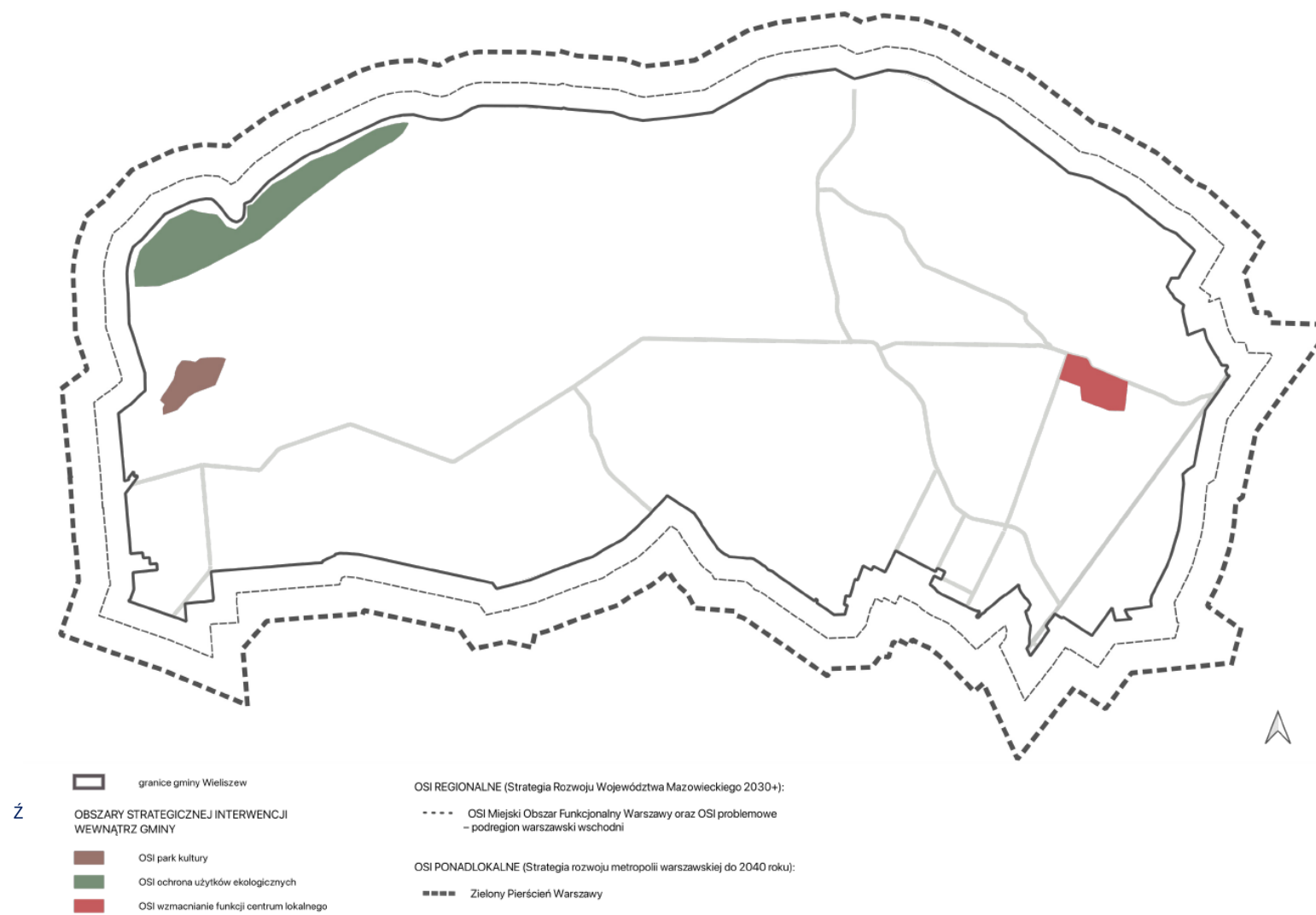
Jednocześnie, *Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+* zakłada istnienie OSI problemowych wewnątrz MOF Warszawy. Jednym z nich jest obejmujący terytorium gminy Wieliszew warszawsko-wschodni obszar strategicznej interwencji, dla którego przewidziane są następujące działania:

1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego.
2. Poprawa dostępności do infrastruktury komunalnej.
3. Poprawa dostępności do usług społecznych.

W projekcie *Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku* wskazane zostały następujące obszary strategicznej interwencji:

- węzły transportowo-usługowe o znaczeniu metropolitalnym;
- wsparcie funkcji ponadlokalnych;
- Zielony Pierścień Warszawy;
- metropolitalna przestrzeń kompetencji.

Mapa 2. Obszary strategicznej interwencji w gminie Wieliszew

Gmina Wieliszew objęta jest bezpośrednio OSI Zielony Pierścień Warszawy, rozumianym jako narzędzie ochrony metropolitalnego systemu zielonej infrastruktury. Potencjał przyrodniczy gminy Wieliszew i innych gmin objętych tym OSI będzie chroniony i wspierany poprzez:

- działania wspierające funkcjonowanie błękitno-zielonej infrastruktury;
- działania stymulujące wzrost różnorodności biologicznej;
- działania ukierunkowane na zrównoważone kształtowanie przestrzeni.

W bezpośrednim otoczeniu gminy Wieliszew – w mieście powiatowym Legionowo – zidentyfikowany został także kluczowy węzeł transportowo-usługowy o znaczeniu metropolitalnym.

Na poziomie gminnym wyznaczone zostały trzy kluczowe obszary strategicznej interwencji. Dla każdego z nich zdefiniowane zostały kluczowe działania (Tabela 1).

Tabela 1. Gminne obszary strategicznej interwencji

Gminne OSI	Planowane działania
OSI Ochrona użytku ekologicznego	• przekształcenie obszaru w rezerwat; • wzmożona ochrona; • zabezpieczenie przed presją urbanizacyjną;
OSI park kultury	• adaptacja dostępnego terenu na funkcje kulturowo-rekreacyjne; • rewitalizacja obszaru przyległego do Parku kultury; • modernizacja/ budowa układu komunikacyjnego na terenie parku i dróg do niego doprowadzających; • wytworzenie lokalnego centrum usługowego;
Wzmacnianie funkcji centrum lokalnego	• wzmocnienie jakości i dostępności do usług; • rozwój funkcji edukacyjnych; • rozwój funkcji ochrony zdrowia;

Źródło: opracowanie własne.

Model ten stanowi docelowy obraz przestrzeni gminy w 2040 roku i integruje planowanie strategiczne z przestrzennym. Kluczowe elementy to:

- **Sieć osadnicza:** Hierarchię otwiera **Wieliszew jako centrum lokalne** (przewidywane 9 tys. mieszkańców), uzupełniany przez kluczowe ośrodki takie jak Łajski, Skrzyszew czy Michałów-Reginów. Strategia zakłada koncentrację zabudowy na obszarach o niskiej efektywności rolniczej i ochronę terenów cennych przed „rozlewaniem się” zabudowy.

- **System powiązań przyrodniczych:** Ochrona „Zielonego Pierścienia Warszawy”, w tym Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, obszaru Natura 2000 „Forty Modlińskie” oraz rezerwatu „Łęgi Wieliszewskie”.
- **Sieć transportowa:** Integracja transportu kolejowego (SKM, KM) z autobusowym, budowa parkingów **Parkuj i Jedź (P+R)** oraz rozwój mobilności aktywnej, w tym planowana **kładka pieszo-rowerowa na Narwi**.
- **Infrastruktura techniczna i społeczno-gospodarcza:** Rozwój sieci wodociągowej w północnej części gminy, nowe ujęcie wody w Kałuszynie oraz budowa **publicznej szkoły średniej** i nowoczesnego parku kultury.

Strategia kładzie szczególny nacisk na to, aby rozwój gminy był **zrównoważony**, chronił lokalną przyrodę i odpowiadał na dynamiczny przyrost liczby mieszkańców, który do 2040 roku ma osiągnąć poziom ponad 26 tysięcy osób

3.5. Powiązania z innymi dokumentami

Cele strategiczne dla gminy Wieliszew zachowują spójność z zapisami krajowej Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (Tabela 2). Tematycznie spójność ta szczególnie widoczna jest w przypadku celu szczegółowego II, który generalnie odpowiada na potrzeby rozwoju terytorialnego. Z uwagi na krajowy charakter dokumentu – spójność ma jednak wymiar pośredni, jak również podkreślenia wymaga fakt, że gmina Wieliszew nie przynależy do żadnego z typów krajowych OSI, którym w szczególności dedykowany jest zakres tego celu. W największym stopniu celom gminy Wieliszew odpowiadają założenia rozwoju poszczególnych obszarów tematycznych.

Tabela 2. Spójność celów strategicznych gminy Wieliszew z celami szczegółowymi i obszarami strategicznymi SOR

Cele i obszary strategiczne SOR	Cele strategiczne gminy Wieliszew		
	Kreatywni przedsiębiorczy mieszkańcy	Bezpieczne i otwarte relacje	Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń
Cel szczegółowy I			
Reindustrializacja			
Rozwój innowacyjnych firm			
Małe i średnie przedsiębiorstwa			
Kapitał dla rozwoju			
Ekspansja zagraniczna			
Cel szczegółowy II			
Spójność społeczna			
Rozwój zrównoważony terytorialnie			
Cel szczegółowy III			
Prawo w służbie obywatelom i gospodarce			
Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem			
E-państwo			
Finanse publiczne			
Efektywność wykorzystania środków UE			

Obszary wspierające			
Kapitał ludzki i społeczny			
Cyfryzacja			
Transport			
Energia			
Środowisko			
Bezpieczeństwo narodowe			
	spójność pośrednia lub niska		
	spójność wysoka		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Podobnie w przypadku Krajowej Strategii Regionalnego 2030 – część zapisów odnosi się bezpośrednio do krajowych obszarów strategicznej interwencji, co uniemożliwia pełną spójność porównywanych dokumentów (Tabela 3). Spójność pośrednią zauważono szczególnie tam, gdzie mowa o poprawie jakości funkcjonowania administracji regionalnej, co powinno mieć wpływ na wszelkie działania podejmowane na poziomie lokalnym, zaś spójność bezpośrednią i o wysokim natężeniu – w przypadku obszarów silnie powiązanych tematycznie.

Tabela 3. Spójność celów strategicznych gminy Wieliszew z celami szczegółowymi i kierunkami interwencji KSRR 2030

Cele szczegółowe i kierunki interwencji KSRR 2030	Cele strategiczne gminy Wieliszew			
	Kreatywni przedsiębiorcy mieszkańcy	Bezpieczne i otwarte relacje	Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń	
Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym				
Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo				
Zwiększanie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze				
Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska				
Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych				
Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów				
Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych				
Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego				
Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym				
Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach				
Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie				
Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem				
Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym				
Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych				
Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej				

	spójność pośrednia lub niska
	spójność wysoka

Źródło: opracowanie własne na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Cele strategiczne gminy Wieliszew zachowują spójność z celami strategicznymi zapisanymi w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ (Tabela 4). Każdy z celów gminy silnie oddziałuje przynajmniej z jednym z celów dla Mazowsza, w sposób bezpośredni wpływając na realizację jego zapisów. Szczególnie cel „Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń” w sposób horyzontalny wykazuje spójność ze strategią wojewódzką, co widoczne jest zwłaszcza w takich zagadnieniach, jak: integracja społeczna, komunikacja, kształtowanie ładu przestrzennego, działania proekologiczne i ukierunkowane na wsparcie walorów przyrodniczych i kulturowych.

Tabela 4. Spójność celów strategicznych gminy Wieliszew z celami strategicznymi dla województwa mazowieckiego

Cele strategiczne Mazowieckie 2030+	Cele strategiczne gminy Wieliszew		
	Kreatywni przedsiębiorcy mieszkańcy	Bezpieczne i otwarte relacje	Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń
Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze			
Dostępne i mobilne Mazowsze			
Zielone, niskoemisyjne Mazowsze			
Mazowsze zintegrowane społecznie			
Mazowsze bogate kulturowo			
	spójność pośrednia lub niska		
	spójność wysoka		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+.

Cele strategiczne gminy Wieliszew zachowują także spójność z celami strategicznymi zapisanymi w Strategii rozwoju metropolii warszawskiej (Tabela 5). Widoczne jest to zwłaszcza w zakresie następujących zagadnień: współpraca z otoczeniem, w tym innymi gminami metropolii warszawskiej; wieloaspektowa dbałość o przestrzeń, w tym organizacja komunikacji, kształtowanie ładu przestrzennego i poszanowanie walorów przyrodniczych gminy.

Tabela 5. Spójność celów strategicznych gminy Wieliszew z celami strategicznymi dla metropolii warszawskiej

Cele strategiczne metropolii warszawskiej do 2040 roku	Cele strategiczne gminy Wieliszew		
	Kreatywni przedsiębiorcy mieszkańcy	Bezpieczne i otwarte relacje	Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń
Efektywne partnerstwo			
Wygodna przestrzeń			
Elastyczna odporność			
Konkurencyjna otwartość			
	spójność pośrednia lub niska		
	spójność wysoka		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku.

4. Metodyka sporządzania prognozy

4.1. Zastosowane metody badawcze (np. metoda macierzowa, analiza GIS)

W niniejszej prognozie wykorzystano następujące metod pozwalające ocenić wpływ realizacji strategii na środowisko przyrodnicze gminy Wieliszew.

1. Metoda macierzowa (Analiza macierzowa) – polegająca na **zestawieniu celów lub zadań strategii z poszczególnymi komponentami środowiska** w formie tabeli (macierzy).
2. Metody analiz przestrzennych i GIS – wykorzystana do analizy **kolizji planowanych działań z obszarami chronionymi** oraz korytarzami ekologicznymi.
3. Metoda opisowa i prognostyczna - wykorzystana do merytorycznego uzasadnienia ocen i wniosków, szczególnie w zakresie diagnozy stanu istniejącego.
4. Analiza spójności (zgodności) – wykorzystana do oceny czy cele strategii są zgodne z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym (UE) i krajowym.
5. Metody prezentacji kartograficznej – wykorzystano do zobrazowania cech środowiska w przestrzeni gminy Wieliszew.

4.2. Źródła danych o stanie środowiska

Na potrzeby sporządzenia Strategii oraz niniejszego opracowania wykorzystano następujące źródła danych o stanie środowiska:

1. Dokumenty i opracowania „wewnętrzne”, w tym:
 - Projekt Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku, stanowiący główny przedmiot oceny,
 - Diagnoza uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przestrzennych rozwoju gminy Wieliszew w ramach prac nad Strategią Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku,
 - Opracowanie Ekofizjograficzne Gminy Wieliszew (2023), sporządzone przez Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S.A.,
 - Raporty o stanie gminy Wieliszew (w szczególności z lat 2020–2024),
 - Analiza i prognoza demograficzna oraz analiza społeczno-ekonomiczna dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliszew (2023),

-
- Inne opracowania gminne, takie jak: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wieliszew, Plan gospodarki niskoemisyjnej oraz Gminny program opieki nad zabytkami.

2. Źródła „zewnętrzne”, w tym:

- akty prawne, w szczególności ustawa o oś oraz akty dotyczące form ochrony przyrody obowiązujących na terenie gminy,
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w tym dane z Banku Danych Lokalnych (BDL),
- Dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ),
- Dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA),
- Dane przestrzenne z serwisów GUGiK oraz geoportal.gov.pl,
- Dane z projektu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju),
- Publikacje naukowe i eksperckie,
- Dokumenty strategiczne wyższego rzędu, takie jak Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ czy Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku.

5. Cele ochrony środowiska istotne dla Gminy Wieliszew

Cele strategiczne Gminy Wieliszew wykazują **wysoki stopień spójności z celami środowiskowymi Unii Europejskiej**, co wynika z dążenia do realizacji wizji „nadnarwiańskiej metropolitalnej oazy”. Kluczowym elementem tej spójności jest realizacja wymogów **Europejskiego Zielonego Ładu**, który zakłada dążenie do neutralności klimatycznej, ochronę bioróżnorodności oraz przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

Poniżej przedstawiono szczegółowe obszary spójności:

- **Neutralność klimatyczna i energetyka:** Strategia gminy Wieliszew zakłada **rozwój odnawialnych źródeł energii**, w tym instalacji fotowoltaicznych, co jest bezpośrednio zbieżne z celami unijnej polityki klimatyczno-energetycznej oraz Porozumieniem Paryskim. Gmina stawia na termomodernizację budynków użyteczności publicznej, co wpisuje się w unijne dążenia do zwiększenia efektywności energetycznej.
- **Adaptacja do zmian klimatu:** Wieliszew planuje rozwój **błękitno-zielonej infrastruktury** oraz systemów retencji wodnej, co stanowi realizację unijnych zaleceń dotyczących łagodzenia skutków zmian klimatu, takich jak susze i deszcze nawalne. Działania te są spójne z unijnym planem adaptacji, promującym rozwiązania oparte na naturze.
- **Ochrona bioróżnorodności i obszarów Natura 2000:** Strategia kładzie duży nacisk na ochronę cennych ekosystemów, w tym **obszaru Natura 2000 „Forty Modlińskie”** oraz Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Jest to realizacja wymogów unijnej dyrektywy siedliskowej oraz **Unijnej Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030**, które nakazują zachowanie integralności i spójności sieci obszarów chronionych.
- **Gospodarka o obiegu zamkniętym:** Kierunki działań gminy obejmują **wdrażanie i promocję gospodarki obiegu zamkniętego** oraz organizację systemów recyklingu odpadów, co jest w pełni zgodne z priorytetami Unii Europejskiej w zakresie zasobooszczędności.
- **Zrównoważona mobilność:** Wieliszew dąży do rozwoju **transportu niskoemisyjnego** i mobilności aktywnej (ścieżki rowerowe, integracja z koleją SKM), co wpisuje się w unijną strategię na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności oraz Agendę Miejską dla UE.
- **Zrównoważony rozwój miast i osiedli:** Cele strategiczne gminy, takie jak „Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń”, są spójne z **Agendą ONZ 2030** (Cel 11 – zrównoważone miasta), implementowaną na szczeblu unijnym, która promuje bezpieczeństwo, odporność i inkluzywność obszarów zurbanizowanych.

Spójność ta jest dodatkowo wzmocniana przez udział gminy w **Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych (ZIT)** metropolii warszawskiej, które są finansowane ze

środków unijnych (EFRR, EFS+) i wymagają ścisłego dopasowania projektów do standardów ochrony środowiska UE. Całość procedury strategicznej, w tym sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, stanowi realizację unijnej dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu planów i programów na środowisko.

Główne obszary spójności z polityką rządową obejmują:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).** Cele Wieliszewa wykazują wysoką spójność z obszarami wspierającymi SOR, takimi jak **Środowisko, Energia oraz Transport**. Gmina realizuje te założenia poprzez promowanie ekologii, wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego oraz rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR).** Strategia gminy jest bezpośrednio zbieżna z Celem Strategicznym I KSRR, który zakłada **zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze środowiskowym i przestrzennym**. Wieliszew realizuje to poprzez ochronę terenów przyrodniczych przed „rozlewaniem się” zabudowy oraz rozwój infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja) podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną.
- **Polityka Ekologiczna Państwa 2030 (PEP2030).** Działania gminy w zakresie **ochrony powietrza** (termomodernizacja, wymiana pieców) oraz **gospodarki wodnej** (budowa oczyszczalni, systemy retencji) wpisują się w rządowe priorytety poprawy stanu zdrowia obywateli i bezpieczeństwa ekologicznego.
- **Adaptacja do zmian klimatu (SPA 2020).** Gmina Wieliszew wdraża zasady ochrony struktur przyrodniczych i terenów biologicznie czynnych, co jest spójne z rządowym planem adaptacji w sektorach wrażliwych. Szczególny nacisk kładzie się na **bezpieczeństwo powodziowe** i ochronę walorów przyrodniczych w obliczu ekstremalnych zjawisk pogodowych.
- **Ochrona przyrody i bioróżnorodności.** Zasady ochrony zawarte w Strategii, w tym dbałość o Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu i korytarze ekologiczne sieci **ECONET**, realizują krajowe wymogi dotyczące zachowania spójności sieci obszarów chronionych i ochrony siedlisk.

6. Charakterystyka istniejącego stanu środowiska w gminie

6.1. Stan powietrza w gminie

Gmina Wieliszew kładzie duży nacisk na monitoring i poprawę jakości powietrza, co jest jednym z jej kluczowych celów strategicznych. Na terenie gminy funkcjonuje **system monitoringu jakości powietrza**, obejmujący stacje (czujniki Airly) zlokalizowane na budynkach Urzędu Gminy oraz szkół podstawowych w Wieliszewie, Skrzeszewie,

Łajskach, Janówku Pierwszym i Olszewnicy Starej. Urządzenia te na bieżąco mierzą stężenia pyłów **PM2.5 i PM10** oraz parametry meteorologiczne. W ramach walki z tzw. niską emisją, gmina realizuje programy dotacyjne na **wymianę starych źródeł ciepła** (kopciuchów) na rozwiązania ekologiczne, takie jak piece gazowe czy na pellet. Prowadzona jest również kampania informacyjna „Twój piec – nasze powietrze” oraz funkcjonuje punkt konsultacyjny programu „**Czyste Powietrze**”. Ponadto gmina dysponuje sprzętem do badania składu popiołów oraz wilgotności drewna, co pozwala na prowadzenie kontroli palenisk.

6.2. Zasoby wodne i gospodarka ściekowa

Gmina Wieliszew posiada **duże zasoby wody dobrej jakości** (czwartorzędowe), znajdujące się na głębokości ok. 30–40 m, a jej głównym elementem hydrograficznym jest rzeka **Narew**.

- **Wodociągi:** Za dostarczanie wody odpowiada gminna spółka **TBS Wieliszew**, która zarządza siecią systematycznie rozbudowywaną o nowe magistrale i ujęcia, m.in. w Janówku Pierwszym i Wieliszewie.
- **Kanalizacja:** System odbioru ścieków jest podzielony – TBS Wieliszew zarządza oczyszczalnią w Janówku Pierwszym oraz siecią w Krubinie, Janówku Pierwszym i Górze. Ścieki z Wieliszewa, Łajsk, Komornicy i Michałowa-Reginowa są odprowadzane do **oczyszczalni w Orzechowie**, administrowanej przez MPWiK w Warszawie.
- **Inwestycje i retencja:** Gmina realizuje liczne projekty budowy kanalizacji sanitarnej (np. w rejonie ul. Polnej i Modlińskiej) oraz dofinansowuje mieszkańcom budowę przydomowych oczyszczalni i zakup urządzeń do **zbierania wody deszczowej**.

6.3. Powierzchnia ziemi i gleby (ochrona kompleksów torfowo-murszowych).

Na terenie gminy Wieliszew znajdują się obszary o charakterze torfowym, które są objęte ochroną ze względu na ich walory przyrodnicze. Główne torfowiska, to:

- **Zespoły torfowo-leśne Kałuszyn i Poddębie:** Są to cenne przyrodniczo tereny, które wchodzi w skład **Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** i podlegają szczególnej ochronie ekologicznej.
- **Rezerwat „Wieliszewskie Łęgi”:** Jest to obszar o bardzo urozmaiconym terenie, w którego skład wchodzi m.in. **bagna**, starorzecza oraz wydmy. Rezerwat ten jest uznawany za najbogatsze stanowisko storczyków w województwie mazowieckim.

Wspomniane obszary torfowe i bagienne stanowią istotny element ekosystemu gminy, zajmując wraz z innymi formami ochrony przyrody znaczną część jej powierzchni (około 2/3 obszaru gminy to Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu).

6.4. Klimat akustyczny i promieniowanie elektromagnetyczne

Głównym źródłem uciążliwości dźwiękowej w gminie jest hałas komunikacyjny, generowany przede wszystkim przez ruch drogowy i kolejowy.

Zagrożenia wynikające z emisji hałasu w gminie Wieliszew mają następujący charakter:

- **Hałas drogowy:** Największe natężenie występuje wzdłuż drogi krajowej nr 61 (w szczególności rejon Michałowa-Reginowa) oraz dróg wojewódzkich nr 631 i 632. Opracowanie „Strategiczna mapa hałasu dla dróg krajowych...” podaje, że analiza przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w gminie Wieliszew wskazuje na umiarkowane obciążenie akustyczne zabudowy chronionej pochodzące z dróg krajowych. Łącznie 32 budynki chronione wykazują przekroczenia LDWN, przy czym dominujące zakresy to 1–5 dB (31 budynków) oraz pojedynczy przypadek przekroczenia 5–10 dB. Problem koncentruje się w dwóch lokalizacjach: Michałowie-Reginowie (27 budynków) oraz Wieliszewie Kwietn (5 budynków). Brak przekroczeń powyżej 10 dB wskazuje na brak pilnych sytuacji wymagających natychmiastowej interwencji, jednak wymagane jest podjęcie działań prewencyjnych i planistycznych.
- **Hałas kolejowy:** Najbardziej dokuczliwy jest szlak linii S9 (obecnie S4 i S40), gdzie pomiary rzeczywiste wykazały znaczne przekroczenia norm, szczególnie w porze nocnej. Narażeni są zwłaszcza mieszkańcy nieruchomości wzdłuż trasy w Wieliszewie i Michałowie-Reginowie.
- **Hałas przemysłowy:** Ma charakter lokalny i jest uznawany za zjawisko niemal pomijalne w skali gminy. Najbardziej uciążliwe branże to budownictwo i handel (agregaty, wentylatory), jednak nowoczesne instalacje podlegają rygorystycznym normom emisyjnym.

Źródłami promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są przede wszystkim instalacje elektroenergetyczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Uszczegółwiając, są to:

- **Linie elektroenergetyczne:** Przez gminę przebiegają napowietrzne linie wysokiego napięcia 110 kV (relacji m.in. Skrzyszew–Legionowo–Łajski oraz Dębe–Michałów-Reginów) oraz linia 400 kV wzdłuż południowo-wschodniej granicy gminy. Poziomy pól elektromagnetycznych maleją szybko wraz z odległością od linii. Dla linii 110 kV przyjmuje się pas ograniczeń o szerokości 19 m od osi linii.

- **Stacje bazowe telefonii komórkowej:** Są najbardziej rozpowszechnionymi obiektami radiokomunikacyjnymi. Pola o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują jedynie w bezpośrednim sąsiedztwie anten (do kilkudziesięciu metrów) i to na wysokościach niedostępnych dla ludzi.

- **Instalacje specjalne:** Ważnym punktem jest Elektrownia Wodna Dębe, która stanowi integralną część stopnia wodnego i jest źródłem wyprowadzenia mocy poprzez napowietrzne linie energetyczne.

6.5. Dziedzictwo kulturowe i zabytki

Historia osadnictwa na terenie gminy sięga 8000 lat p.n.e., czego dowodem są cenne stanowiska archeologiczne, m.in. kultury komornickiej. Do najważniejszych zabytków należą:

- **Wieś Góra:** Znajduje się tu zabytkowy zespół obejmujący **spichlerz o cechach klasycystycznych**, kuźnię oraz oficynę z XVIII wieku, a także pozostałości letniej rezydencji Poniatowskich z 1780 roku.

- **Wieliszew:** Cennym obiektem jest **klasycystyczna kaplica grobowa** rodziny Gautier z 1834 roku (z napisem „Żona Mężowi”), która została odrestaurowana w 2018 roku. Ważnym punktem jest również wieża widokowa przy kościele parafialnym.

- **Janówek Pierwszy:** Na jego terenie zlokalizowany jest kompleks trzech **fortów obronnych** (m.in. Fort IV i XVII), stanowiących fragment zewnętrznego pierścienia Twierdzy Modlin.

- **Miejsca pamięci:** W lasach Michałowa-Reginowa znajduje się zapomniany cmentarz wojskowy z lat 1902–1940. Dziedzictwo to jest promowane m.in. poprzez wydarzenia takie jak „Ultramaraton Powstańca”, którego trasa wiedzie przez punkty historyczne gminy.

7. Problemy ochrony środowiska i obszary chronione

7.1. Formy ochrony przyrody

Gmina Wieliszew charakteryzuje się wysokim stopniem lesistości, który wynosi od **25% do 26,5%**, a tereny te należą w większości do Lasów Państwowych Nadleśnictwa Jabłonna. Około **dwie trzecie powierzchni gminy** zajmują obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, wśród których kluczowe znaczenie mają następujące elementy (Mapa 3):

- **Obszary Chronionego Krajobrazu – Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu⁴**, dla którego obowiązuje Rozporządzenie nr 3 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Stanowi on dominującą pod względem zajmowanej powierzchni formę ochrony przyrody w gminie, obejmując **około 2/3 jej powierzchni**, w tym rzekę Narew w granicach wałów przeciwpowodziowych, las Sikory oraz zespół łąkowo-wodny i leśny Jezioro Klucz. Zajmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach (wodnych, podmokłych, leśnych) i pełni funkcję korytarza ekologicznego łączącego Puszcę Kampinoską z innymi wartościowymi obszarami przyrodniczymi. Pomimo zajmowania dużego obszaru gminy, do jego najsilniej chronionej części (tzw. strefy szczególnej ochrony ekologicznej) zalicza się jedynie fragmenty obejmujące obszary łąk jej północno-środkowej i północno-zachodniej części (szczególnej ochronie ekologicznej podlegają zespoły torfowo-leśne Kałuszyn i Poddębie).

- **Rezerваты Przyrody** – na terenie gminy znajduje się **1 rezerwat przyrody – położony we wschodniej jej części (w pradolinie Narwi, na zachód od Zegrza Południowego) Rezerwat Wieliszewskie Łęgi⁵**, dla którego obowiązuje Zarządzenie nr 4 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Wieliszewskie Łęgi. Jest to rezerwat leśno-łąkowy (florystyczny) o powierzchni **18,58 ha**, utworzony w 1990 roku. Obszar ten charakteryzuje się urozmaiconym terenem składającym się z wydm piaszczystych, bagien oraz starorzeczy. Rezerwat jest uznawany za najbogatsze stanowisko storczyków w całym województwie mazowieckim. Teren ten stanowi również ważne miejsce gniazdowania dla ptaków, takich jak kaczki krzyżówki, czapla siwa czy remizy.

⁴ <https://www.wieliszew.pl/page/atracje-turystyczne>

<https://www.wieliszew.pl/sites/default/files/attachments/2020-12/Stalowisko%20ostateczne.pdf>

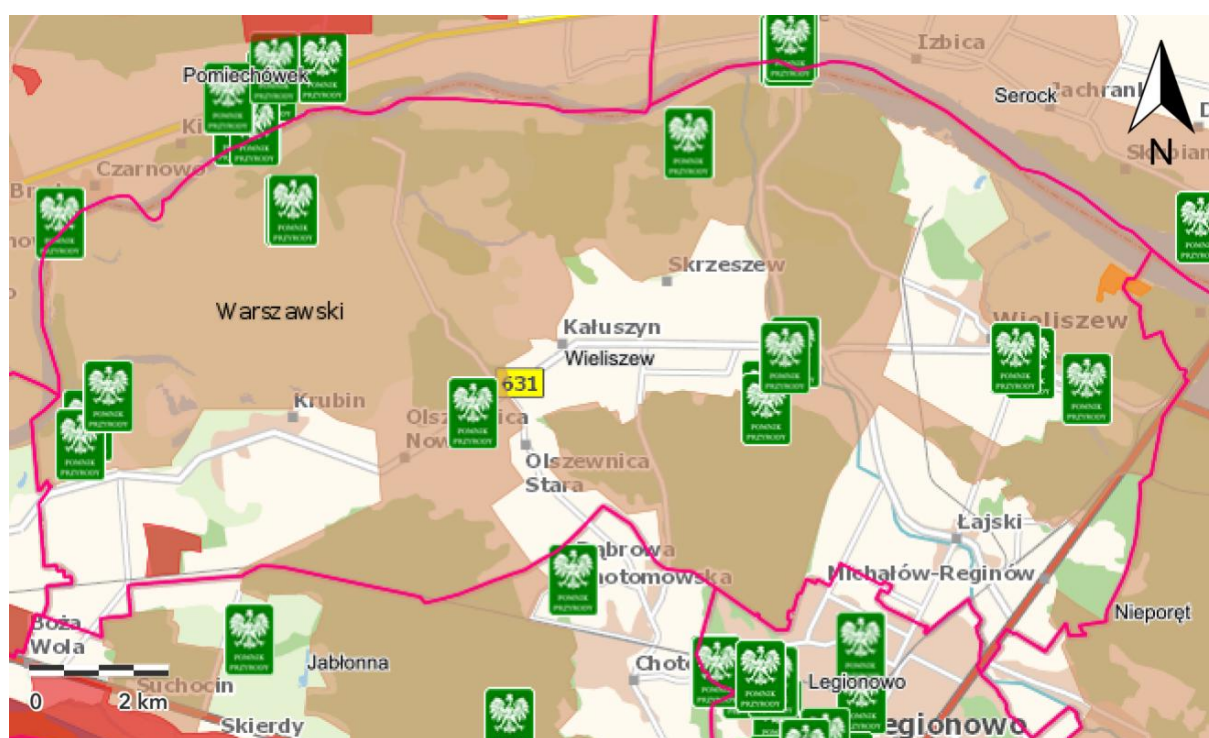
⁵ <https://jablonna.warszawa.lasy.gov.pl/rezerваты-przyrody>

• **Obszary Natura 2000** – na terenie gminy Wieliszew występuje **1 obszar Natura 2000 – położony w południowo-zachodniej części jednostki fragment Fortów Modlińskich (PLH140020)**, dla którego obowiązuje Zarządzenie nr 29 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Forty Modlińskie PLH140020. Jest to jedna z połączonych ze sobą enklaw specjalnego obszaru ochrony siedlisk, którego łączna powierzchnia wynosi 176,49 ha (**ok. 42 ha na terenie gminy**). W skład tego obszaru wchodzi cenne zespoły leśne, łąki, stawy oraz jeziora, które pełnią funkcje rekreacyjne i przyrodnicze. Ich ochrona ma na celu zabezpieczenie populacji zagrożonych wymarciem gatunków – mopka, nocka dużego i nocka łydkowłosego.

• **Pomniki Przyrody** – na terenie gminy Wieliszew znajduje się **17 pomników przyrody**. Są one stosunkowo równomiernie rozproszone na terenie gminy i stanowią przede wszystkim cenne drzewostany, w tym m.in. okazałe dęby rosnące w sąsiedztwie rezerwatu.

Wszystkie te formy ochrony mają na celu zachowanie unikalnych naturalnych zbiorowisk roślinnych oraz ochronę rzadkich gatunków fauny w dynamicznie rozwijającej się strukturze metropolii warszawskiej.

Mapa 3. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Wieliszew

Natura 2000 Specjalne Obszary Ochrony

- Czerwony poligon z obramowaniem dla dużej skali
- Czerwony poligon dla małej skali

Rezerваты

- Pomarańczowy poligon z obramowaniem dla dużej skali
- Pomarańczowy poligon dla małej skali

Pomniki Przyrody

Obszary Chronionego Krajobrazu

- Brązowy poligon z obramowaniem dla dużej skali
- Brązowy poligon dla małej skali

Źródło: GUGiK, geoportal.gov

7.2. Korytarze ekologiczne

Przez gminę Wieliszew przebiegają kluczowe **korytarze ekologiczne**, których zachowanie i ochrona przed fragmentacją stanowią jeden z priorytetowych celów lokalnej polityki przestrzennej. Główną osią tych powiązań przyrodniczych jest **dolina rzeki Narwi**, będąca najważniejszym elementem układu hydrograficznego gminy i naturalnym szlakiem migracyjnym o znaczeniu regionalnym.

Większość tych korytarzy znajduje się w obrębie **Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**, który pokrywa około 2/3 powierzchni gminy, zapewniając spójność systemu przyrodniczego. Ciągi te łączą ze sobą najważniejsze **węzły przyrodnicze**, takie jak:

- **Rezerwat „Wieliszewskie Łęgi”** – bogate stanowisko storczyków i miejsce gniazdowania licznych ptaków.

- **Obszar Natura 2000 Forty Modlińskie** – kluczowe w skali kraju stanowisko zimowania nietoperza (mopka).

- **Zespoły torfowo-leśne Kałuszyn i Poddębie** oraz las Sikory, które podlegają szczególnej ochronie ekologicznej.

Pawłat-Zawrzykraj i Podawca (2017) do najważniejszych korytarzy ekologicznych na terenie Wieliszewa zaliczają:

- **Korytarz II/1 (Ponadregionalny)** – dolina rzeki Narwi, stanowiąca przestrzennie ciągły korytarz o znaczeniu ponad-regionalnym, o funkcjach migracyjnych i lęgowiskowych ptaków wodno-błotnych i lądowych,

- **Korytarz II/01 (Ponadlokalny)** – część doliny rzeki Narwi poprzez Łąki Krubiskie, Lasy Chotomowskie i dolinę rzeki Wisy, o charakterze mozaikowym,

- **Korytarz II/02 (Ponadlokalny)** – część kompleksów leśnych Uroczyska Poddębie i Poniatów z lasami Nieportu i kanałem Żerskim, mozaikowy.

Gmina w swoich dokumentach planistycznych kładzie duży nacisk na to, aby **przypadkowa zabudowa** nie doprowadziła do osłabienia tych powiązań, co jest niezbędne dla utrzymania lokalnej różnorodności biologicznej w dynamicznie rozwijającej się strukturze metropolitalnej. Ochrona tych ciągów migracyjnych pozwala na swobodny przepływ genów i przemieszczanie się zwierząt pomiędzy cennymi ekosystemami Kotliny Warszawskiej.

7.3. Identyfikacja istniejących problemów

Na podstawie raportów o stanie gminy Wieliszew z lat 2021–2024 można zidentyfikować szereg istotnych problemów strukturalnych, środowiskowych i infrastrukturalnych, które są bezpośrednim skutkiem dynamicznego rozwoju gminy w aglomeracji warszawskiej.

Oto kluczowe problemy:

1. Silna presja urbanistyczna i deweloperska

Gmina zmagą się z ogromnym zainteresowaniem inwestycyjnym, co w raporty o stanie gminy określają jako **zagrożenie dla ładu przestrzennego**.

- **„Osiedla łanowe”**: W raportach wskazano na powstawanie nowych, intensywnych osiedli mieszkaniowych o charakterze łanowym, szczególnie w miejscowościach **Kałuszyn, Skrzyszew, Olszewnica Nowa oraz Wieliszew**.

- **Chaos planistyczny**: Poważnym problemem jest mechanizm wydawania **decyzji o warunkach zabudowy (WZ)**, które nie muszą być zgodne ze studium. Prowadzi to do chaosu w planowaniu, ograniczając kontrolę nad pojemnością inwestycyjną terenów i wydolnością przyszłej infrastruktury.

-
- **Zagrożenie terenów cennych:** Odnotowuje się niepokojące zainteresowanie inwestycjami na **obszarach chronionych** i o wysokich walorach przyrodniczych, co grozi fragmentacją korytarzy ekologicznych i osłabieniem węzłów przyrodniczych.

2. Deficyty w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej

Mimo prowadzonych inwestycji, gmina nadal boryka się z problemem odprowadzania ścieków na terenach mniej zurbanizowanych.

- **Zależność od zbiorników bezodpływowych:** Na koniec 2024 roku w gminie zarejestrowanych było aż **3014 zbiorników bezodpływowych (szamb)** oraz jedynie 114 przydomowych oczyszczalni ścieków.
- **Konieczność intensywnych kontroli:** Duża liczba szamb wymusza na gminie prowadzenie masowych kontroli (ponad 2300 kontroli w samym 2024 roku), aby zapobiegać zanieczyszczeniu środowiska.
- **Potrzeba przejmowania sieci:** Gmina regularnie musi przejmować prywatną infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną, aby zapewnić jej odpowiedni standard i objąć systemowym nadzorem.

3. Problemy komunikacyjne i drogowe

Raporty wskazują, że rozwój sieci drogowej nie nadąża za przyrostem liczby mieszkańców i aut.

- **Brak obwodnicy i przepraw:** Jako słabą stronę i zagrożenie wymienia się **brak obwodnicy**, która odciążałaby miejscowości od dużego ruchu, oraz brak bezkolizyjnych przejazdów przez linię kolejową w ciągu dróg wojewódzkich 631 i 632.
- **Stan techniczny:** Choć połowa dróg jest w stanie dobrym, to około **44-45% nawierzchni wykazuje znaczne uszkodzenia** (spękania, łaty) i wymaga zaplanowania remontów w najbliższych latach.

4. Wyzwania społeczne i oświatowe

Dynamiczny przyrost ludności (o 1/3 w ciągu ostatnich kilku lat) generuje presję na obiekty użyteczności publicznej.

- **Przepętnienie szkół:** Gmina stoi przed ciągłym wyzwaniem zapewnienia miejsc w szkołach i przedszkolach dla szybko rosnącej liczby dzieci, co wymusza kosztowne rozbudowy placówek, np. w Olszewnicy Starej czy Skrzyszewie.
- **Poziom nauczania:** Wyniki egzaminów ósmoklasisty i maturzystów w gminie są regularnie **niższe niż średnia dla powiatu legionowskiego**, co stanowi istotny problem merytoryczny dla lokalnego systemu edukacji.

5. Zagrożenia środowiskowe

• **Niska emisja:** Pomimo programów dotacyjnych na wymianę „kopciuchów”, jakość powietrza wciąż jest wyzwaniem, a gmina musi utrzymywać gęstą sieć czujników monitorujących pyły PM2.5 i PM10.

• **Zaśmiecanie:** W raportach wprost wskazano na problem **zaśmiecania terenów gminy**, co przy 2/3 powierzchni objętej ochroną krajobrazową stanowi istotne obciążenie dla ekosystemu.

Podsumowując: Głównym problemem Wieliszewa jest „**zadyszka infrastrukturalna**” – gmina staje się „metropolitalną oazą”, ale tempo budowy kanalizacji, dróg i szkół z trudem nadąża za tempem napływu nowych mieszkańców i presją ze strony deweloperów.

8. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko

Realizacja celów strategicznych gminy Wieliszew jest silnie powiązana z utrzymaniem jej statusu jako „**metropolitalnej oazy**”. Podczas gdy rozwój infrastruktury społeczno-gospodarczej generuje typowe ryzyka inwestycyjne, to priorytetyzacja **rozbudowy sieci kanalizacyjnej** oraz **ochrony terenów zielonych w planach miejscowych (MPZP)** stanowi kluczowy element mitygacji (łagodzenia) negatywnych skutków dynamicznej urbanizacji.

Poniższa tabela (Tabela 6) przedstawia analizę celów strategicznych Gminy Wieliszew zawartych w nowej Strategii do 2040 roku oraz ich potencjalny wpływ na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, zidentyfikowane w diagnozie i raportach o stanie gminy.

Tabela 6. Potencjalny wpływ realizacji celów Strategii na środowisko przyrodnicze

Cele strategiczne i kierunki działań	Potencjalny wpływ na środowisko przyrodnicze
CS 1: Kreatywni i przedsiębiorczy mieszkańcy	
Kierunek: Wspieranie gospodarki (np. utworzenie strefy ekonomicznej, wspieranie lokalnego biznesu)	Możliwe zwiększenie presji na korytarze ekologiczne w zachodniej części gminy oraz ryzyko uszczelnienia powierzchni ziemi, co może wpłynąć na naturalną retencję wód.
Kierunek: Promocja ekologii (np. instalacje fotowoltaiczne, gospodarka obiegu zamkniętego, recykling)	Wyraźny pozytywny wpływ poprzez redukcję niskiej emisji i gazów cieplarnianych oraz ograniczenie ilości odpadów deponowanych na składowiskach.
CS 2: Bezpieczne i otwarte relacje	
Kierunek: Poprawa infrastruktury bezpieczeństwa (np. budowa nowoczesnego ośrodka zdrowia)	Lokalny wpływ związany z procesem inwestycyjnym; konieczność dbałości o standardy ochrony wód w przypadku lokalizacji obiektów w pobliżu stref ochrony ujęć.

Kierunek: Rozwój relacji i prewencja (np. edukacja mieszkańców, spotkania integracyjne)	Pozytywny wpływ pośredni poprzez wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, co przekłada się na lepszą ochronę lokalnej przyrody i ograniczenie zjawiska zaśmiecania terenów chronionych.
CS 3: Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń	
Kierunek: Rozwój systemu transportowego (np. budowa dróg, ścieżek rowerowych, parkingów P+R)	Ryzyko fragmentacji siedlisk i korytarzy migracyjnych (np. w dolinie Narwi). Pozytywny wpływ przy rozwoju mobilności aktywnej i SKM, co ogranicza emisję komunikacyjną.
Kierunek: Rozwój infrastruktury technicznej (np. budowa sieci wod-kan, oczyszczalni, kompostowni)	Kluczowy pozytywny wpływ na czystość wód powierzchniowych i podziemnych poprzez eliminację nieszczelnych zbiorników bezodpływowych (szamb), których w gminie jest ponad 3 tysiące.
Kierunek: Zachowanie i ochrona przestrzeni zieleni (np. ochrona Jeziora Wieliszewskiego, starodrzewu, MPZP)	Bezpośredni pozytywny wpływ na zachowanie bioróżnorodności, ochronę unikalnych stanowisk storczyków w rezerwacie oraz zapobieganie degradacji cennych kompleksów łąkowo-bagiennych przez presję deweloperską.
Kierunek: Zwiększanie potencjału turystycznego (np. nowe trasy spacerowe, kładka na Narwi)	Ryzyko wzmożonej antropopresji (hałas, płoszenie zwierząt) na obszary Natura 2000 i Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu. Wymaga wyznaczania szlaków z poszanowaniem ostoi fauny.

Źródło: opracowanie własne.

8.1. Oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane

Na podstawie zapisów **Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku** oraz wniosków z diagnozy, kierunki działań można podzielić na te, które w sposób fizyczny i natychmiastowy zmieniają komponenty przyrody, oraz te, które kształtują postawy i procesy społeczne wpływające na środowisko w dłuższej perspektywie.

8.1.1. Kierunki działań o bezpośrednim wpływie na stan środowiska

Są to działania wiążące się z fizyczną ingerencją w przestrzeń, budową infrastruktury lub bezpośrednią ochroną zasobów naturalnych.

- **Promocja ekologii (z CS 1):** Obejmuje konkretne inwestycje w **instalacje fotowoltaiczne**, wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego oraz budowę systemów recyklingu odpadów, co bezpośrednio redukuje emisję zanieczyszczeń i obciążenie składowisk.
- **Rozwój systemu transportowego (z CS 3):** Budowa dróg, ścieżek rowerowych (np. wzdłuż Jeziora Zegrzyńskiego) oraz parkingów P+R bezpośrednio wpływa na strukturę

gruntów, ale także na **ograniczenie emisji komunikacyjnej** poprzez promowanie mobilności aktywnej i transportu zbiorowego.

- **Rozwój infrastruktury technicznej (z CS 3):** Rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej oraz **budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków** (np. w Janówku Pierwszym i Dębem) ma kluczowe znaczenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych.
- **Zachowanie i ochrona przestrzeni zieleni (z CS 3):** Bezpośrednia ochrona Jeziora Wieliszewskiego, starodrzewu oraz **uchwalanie planów miejscowych (MPZP)** z zakazami zabudowy na terenach cennych przyrodniczo (np. łąki kałuszyńskie i krubińskie) fizycznie zapobiega degradacji ekosystemów.
- **Zwiększanie potencjału turystycznego (z CS 3):** Tworzenie nowych tras spacerowych, rowerowych i centrów rekreacji wiąże się z zagospodarowaniem terenu i może powodować wzrost antropopresji na obszary chronione, co wymaga bezpośredniego zarządzania ruchem turystycznym.

8.1.2. Kierunki działań o pośrednim wpływie na stan środowiska

Działania te wpływają na środowisko poprzez edukację, zmiany legislacyjne, zarządzanie społeczne lub wsparcie gospodarcze.

- **Rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej (z CS 1):** Organizacja warsztatów i szkoleń wspierających kreatywność oraz **edukacja ekologiczna** kształtują prośrodowiskowe postawy mieszkańców, co w przyszłości skutkuje np. lepszą segregacją odpadów lub dbałością o czyste powietrze.
- **Wspieranie gospodarki (z CS 1):** Tworzenie strefy ekonomicznej czy inkubatorów przedsiębiorczości pośrednio wpływa na środowisko poprzez generowanie nowej presji inwestycyjnej, która musi być następnie korygowana przez rygorystyczne zapisy środowiskowe.
- **Rozwój relacji między mieszkańcami (z CS 2):** Spotkania integracyjne i budowanie społeczeństwa obywatelskiego zwiększają **współodpowiedzialność za lokalną przestrzeń**, co przekłada się na mniejszą skalę zjawisk takich jak zaśmiecanie lasów.
- **Rozwój relacji zewnętrznych (z CS 2):** Współpraca metropolitalna i międzynarodowa (np. projekt 3WILL) pozwala na wymianę dobrych praktyk w zakresie **ochrony klimatu** i wdrażanie wspólnych, ponadlokalnych strategii środowiskowych.
- **Prewencja i profilaktyka (z CS 2):** Wdrażanie systemów alarmowych ostrzegających przed klęskami żywiołowymi (np. powodziami) oraz edukacja w zakresie bezpieczeństwa pośrednio chronią ludzi i mienie przed skutkami zmian klimatycznych.

- **Rozwój infrastruktury społecznej (z CS 3):** Budowa szkół, żłobków i ośrodków zdrowia, choć wiąże się z procesem budowlanym, ma na celu przede wszystkim zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców, a jej wpływ na środowisko zależy od zastosowanych technologii budowlanych.

Podsumowanie: Największy bezpośredni wpływ na środowisko Gminy Wieliszew ma realizacja celu **Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń**, która poprzez rozbudowę kanalizacji i ochronę terenów zielonych stanowi fundament ochrony nadnarwiańskiej przyrody przed skutkami dynamicznej urbanizacji.

8.2. Wpływ na integralność i spójność sieci Natura 2000

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku ma na celu **zachowanie integralności i wzmocnienie spójności sieci Natura 2000**, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru „**Forty Modlińskie**” (PLH 140020). Dokument ten traktuje ochronę zasobów przyrodniczych jako jeden z fundamentów rozwoju gminy, dążąc do zminimalizowania negatywnych skutków dynamicznej urbanizacji.

Oto szczegółowy wpływ realizacji Strategii na sieć Natura 2000 w podziale na kluczowe aspekty:

1. Ochrona przed fragmentacją i zachowanie spójności

Gmina Wieliszew jest kluczowym elementem „**Zielonego Pierścienia Warszawy**”, co nakłada na nią obowiązek dbałości o metropolitalny system zielonej infrastruktury. Strategia przewiduje:

- **Ochronę korytarzy ekologicznych:** Szczególny nacisk kładzie się na zachowanie powiązań przyrodniczych wzdłuż doliny Narwi oraz sieci **ECONET** (Dolina Dolnego Bugu), co jest niezbędne dla swobodnej migracji zwierząt i przepływu genów.
- **Przeciwdziałanie „rozlewaniu się” zabudowy:** Przypadkowa lokalizacja osiedli mieszkaniowych jest identyfikowana jako główne zagrożenie, które mogłoby doprowadzić do fragmentacji lub osłabienia węzłów przyrodniczych. Strategia zakłada koncentrację nowej zabudowy w wyznaczonych ośrodkach, aby chronić tereny otwarte.

2. Ochrona integralności obszaru „Forty Modlińskie”

Obszar ten, zajmujący w gminie ok. **41,7 ha**, jest jednym z najważniejszych w Polsce stanowisk zimowania **mopka (nietoperza)**. Strategia wspiera jego integralność poprzez:

- **Ustalenia planistyczne:** Sukcesywne uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) z zakazami zabudowy na terenach cennych przyrodniczo. Przykładem jest rok 2023, w którym wprowadzono zakaz zabudowy na 450 ha łąk i pastwisk, co pośrednio chroni otoczenie węzłów Natura 2000.

-
- **Zasady lokalizacji inwestycji:** Nowe przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko muszą minimalizować uciążliwości i stosować działania kompensacyjne, aby nie naruszać siedlisk chronionych gatunków.

3. Działania proaktywne i wzmacniające

Strategia wykracza poza samą ochronę bierną, proponując:

- **Zwiększanie bioróżnorodności:** W ramach Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) „Zielony Pierścień Warszawy” planowane są działania stymulujące wzrost różnorodności biologicznej.
- **Błękitno-zieloną infrastrukturę:** Inwestycje w naturalną retencję wód i ochronę starodrzewu mają wspierać odporność ekosystemów na zmiany klimatu, co sprzyja trwałości siedlisk wewnątrz sieci Natura 2000.
- **Edukację i turystykę zrównoważoną:** Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do promocji gminy ma odbywać się z pełnym poszanowaniem zasobów naturalnych, zapobiegając nadmiernej antropopresji na obszary chronione.

Podsumowując, realizacja Strategii ma służyć jako **tarcza ochronna** dla sieci Natura 2000. Poprzez integrację planowania strategicznego z przestrzennym, gmina dąży do sytuacji, w której rozwój metropolitalny nie naruszy ciągłości i jakości najcenniejszych siedlisk przyrodniczych.

8.3. Ryzyko wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych

Ocena ryzyka dla środowiska przyrodniczego gminy Wieliszew, wynikająca z realizacji kierunków działań zapisanych w Strategii do 2040 roku, wskazuje na występowanie zarówno bezpośrednich zagrożeń związanych z procesami inwestycyjnymi, jak i ryzyk wynikających z dynamicznego przyrostu liczby mieszkańców.

Poniżej przedstawiono szczegółową ocenę ryzyka w podziale na kluczowe komponenty środowiska:

1. Ryzyko fragmentacji siedlisk i utraty bioróżnorodności

Realizacja kierunków działań związanych z **rozwojem systemu transportowego** oraz **tworzeniem strefy ekonomicznej** w zachodniej części gminy niesie ze sobą ryzyko naruszenia korytarzy ekologicznych.

- **Zagrożenie:** Nowe drogi i zabudowa przemysłowa mogą przecinać szlaki migracyjne zwierząt, szczególnie w obrębie sieci **ECONET – Dolina Dolnego Bugu** oraz w sąsiedztwie obszaru **Natura 2000 „Forty Modlińskie”**.
 - **Czynnik łagodzący:** Strategia zakłada sukcesywne uchwalanie MPZP chroniących cenne przyrodniczo łąki i zespoły torfowo-murszowe przed zabudową.
-

2. Ryzyko presji antropogenicznej na obszary chronione

Kierunek działań „**Zwiększanie potencjału turystycznego**” (nowe trasy spacerowe, kładka na Narwi) generuje ryzyko nadmiernej obecności ludzi w ekosystemach wrażliwych.

- **Zagrożenie:** Wzmożony ruch turystyczny w rezerwacie „**Łęgi Wieliszewskie**” (najbogatsze stanowisko storczyków na Mazowszu) może prowadzić do niszczenia rzadkich roślin, płoszenia ptaków gniazdujących (np. czapli siwej) oraz zaśmiecania terenu.

- **Czynnik łagodzący:** Planowane przekształcenie wybranych użytków ekologicznych w rezerваты w ramach gminnych OSI ma wzmocnić ich ochronę.

3. Ryzyko zanieczyszczenia wód i gleb

Dynamiczny przyrost ludności (prognozowane ponad 26 tys. osób w 2040 r.) stwarza ogromną presję na gospodarkę ściekową.

- **Zagrożenie:** Opóźnienia w realizacji kierunku „**Rozwój infrastruktury technicznej**” (budowa sieci wod-kan i oczyszczalni) mogą skutkować dalszą eksploatacją nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, których w 2024 r. zarejestrowano ponad **3000 sztuk**. Stanowi to bezpośrednie ryzyko skażenia czwartorzędowych wód podziemnych, które są głównym źródłem wody pitnej dla gminy.

- **Czynnik łagodzący:** Strategia priorytetyzuje rozbudowę kanalizacji i modernizację oczyszczalni w Dębem oraz Janówku Pierwszym.

4. Ryzyko uszczelnienia powierzchni ziemi i zmian klimatycznych

Działania inwestycyjne związane z **budową osiedli mieszkaniowych** (presja deweloperska) oraz obiektów kubaturowych prowadzą do trwałego przekształcenia gruntów.

- **Zagrożenie:** Zwiększenie powierzchni nieprzepuszczalnych skutkuje obniżeniem naturalnej retencji, co w połączeniu z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi (megatrend zmian klimatu) zwiększa **ryzyko powodziowe** w pradolinie Narwi oraz ryzyko wystąpienia miejskich wysp ciepła.

- **Czynnik łagodzący:** Wdrożenie błękitno-zielonej infrastruktury i instalacji fotowoltaicznych ma na celu adaptację do zmian klimatu i redukcję emisji.

OSZP 1% z map zagrożenia
powodziowego od strony rzeki

**Obszary narażone na
niebezpieczeństwo powodzi
zniszczenie budowli piętrzących**
ONNP w wyniku zniszczenia lub
uszkodzenia budowli piętrzących

44

5. Ryzyko degradacji krajobrazu kulturowo-przyrodniczego

Budowa strefy ekonomicznej oraz intensywna urbanizacja w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy (WZ) generują ryzyko **chaosu przestrzennego**.

- **Zagrożenie:** Powstawanie tzw. „osiedli łanowych” oraz obiektów przemysłowych może trwale oszpecić krajobraz gminy, która promuje się jako „metropolitalna oaza”.

- **Czynnik łagodzący:** Opracowanie uchwały krajobrazowej oraz planu ogólnego gminy do 2025 roku ma powstrzymać proces „rozlewania się” zabudowy.

Główne ryzyko przyrodnicze wynika z **tempa rozwoju demograficznego**, które może wyprzedzić realizację prośrodowiskowych działań infrastrukturalnych. Kluczowym narzędziem mitygacji tych ryzyk jest pełne pokrycie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co pozwoli na systemową ochronę **Zielonego Pierścienia Warszawy**.

9. Rozwiązania minimalizujące i kompensacyjne

9.1. Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków realizacji Strategii

Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku opierają się na **zintegrowaniu planowania strategicznego z rygorystyczną polityką przestrzenną oraz inwestycjami w infrastrukturę błękitno-zieloną**. Kluczowym wyzwaniem jest utrzymanie statusu „nadnarwiańskiej oazy” przy prognozowanym wzroście liczby mieszkańców o ponad 6 tysięcy osób.

Poniżej rozwinięcie rozwiązań mitygacyjnych (minimalizujących) w podziale na kluczowe obszary:

1. Kontrola ładu przestrzennego i przeciwdziałanie fragmentacji ekosystemów

Głównym narzędziem ochrony przed „rozlewaniem się” zabudowy i powstawaniem tzw. osiedli łąkowych jest **sukcesywne obejmowanie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP)**.

- **Ochrona korytarzy ekologicznych:** Strategia nakazuje wyznaczanie w planach miejscowych terenów zieleni naturalnej i wyłączenie z zabudowy cennych kompleksów łąk i pastwisk (np. w północnej części gminy), co zapewnia spójność sieci Natura 2000 i korytarzy ECONET.
- **Strefy buforowe:** Wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej pomiędzy projektowaną strefą ekonomiczną a terenami mieszkaniowymi ma na celu ograniczenie uciążliwości akustycznych i wizualnych.
- **Koncentracja osadnictwa:** Nowa zabudowa ma stanowić uzupełnienie istniejących węzłów osadniczych, co ogranicza konieczność wycinania lasów pod nową infrastrukturę.

2. Ochrona zasobów wodnych i przeciwdziałanie suszy

W związku z dużą liczbą zbiorników bezodpływowych (ponad 3000 szamb), gmina wdraża rozwiązania chroniące czwartorzędowe wody podziemne.

- **Priorytet kanalizacyjny:** Rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w strefach intensywnego rozwoju (np. Skrzyszew, Olszewnica Stara) ma na celu fizyczną eliminację ryzyka skażenia gleb i wód przez nieszczelne zbiorniki.

- **Błękitno-zielona infrastruktura:** Strategia promuje systemy małej retencji, takie jak rowy bioretencyjne i zbiorniki retencyjne, oraz dofinansowuje mieszkańcom zakup urządzeń do zbierania deszczówki.

- **Ochrona jezior:** Kontynuacja renowacji Jeziora Wieliszewskiego zwiększa jego pojemność retencyjną i poprawia stan flory i fauny.

3. Ochrona jakości powietrza i adaptacja do zmian klimatu

Aby zminimalizować wpływ wzrostu liczby budynków i pojazdów na stan atmosfery, gmina stosuje następujące rozwiązania:

- **Monitoring i kontrola:** Utrzymanie gęstej sieci czujników jakości powietrza oraz prowadzenie kontroli palenisk (składu popiołu i wilgotności drewna).

- **Wymiana źródeł ciepła:** Kontynuacja gminnych programów dotacyjnych na wymianę pieców węglowych na ekologiczne oraz wsparcie dla instalacji fotowoltaicznych.

- **Zrównoważona mobilność:** Rozbudowa sieci dróg rowerowych (zgodnych z EuroVelo 11) oraz parkingów P+R/B+R przy stacjach SKM, co ma skłonić mieszkańców do rezygnacji z transportu indywidualnego.

4. Minimalizacja presji antropogenicznej na przyrodę i zabytki

- **Zarządzanie ruchem turystycznym:** Tworzenie nowych ścieżek edukacyjnych i rekreacyjnych (np. kładka na Narwi) musi odbywać się z zachowaniem stref ciszy i ochrony ostoi fauny, np. w rezerwacie „Wieliszewskie Łęgi”.

- **Park Kulturowy:** Utworzenie parku kulturowego w miejscowości Góra pozwoli na systemową ochronę zabytków i krajobrazu przed degradacją wynikającą z bliskości nowych inwestycji.

Podsumowanie: Realizacja tych rozwiązań opiera się na **zasadzie przezorności** – gmina dąży do tego, by każda nowa inwestycja (szczególnie w strefie ekonomicznej) posiadała decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, która narzuca konkretne działania kompensacyjne. Wszystkie te działania są monitorowane w cyklu rocznym za pomocą wskaźników statystycznych, takich jak lesistość, procent skanalizowania czy ilość zebranych selektywnie odpadów.

9.2. Wytyczne do projektowania inwestycji

Wytyczne do projektowania inwestycji w gminie Wieliszew mają na celu utrzymanie charakteru gminy jako „**nadnarwiańskiej metropolitalnej oazy**” przy jednoczesnym zapewnieniu nowoczesnej infrastruktury dla dynamicznie rosnącej liczby mieszkańców. Realizacja tych wytycznych opiera się na przepisach prawa ochrony środowiska oraz zasadach zrównoważonego rozwoju zawartych w Strategii do 2040 roku.

Poniżej przedstawiam rozwinięcie kluczowych wytycznych projektowych:

1. Ochrona drzew i zieleni w procesie inwestycyjnym

Gmina kładzie szczególny nacisk na zachowanie istniejącego drzewostanu, co znajduje odzwierciedlenie w rygorystycznym podejściu do usuwania zieleni:

- **Ochrona starodrzewu i zadrzewień:** Projektowanie nowych osiedli i obiektów kubaturowych musi uwzględniać ochronę **starodrzewu, przydrożnych alei oraz zadrzewień śródpolnych**, które stanowią lokalne ostoje fauny.
- **Kontrola i sprzeciw wobec wycinek:** Gmina aktywnie monitoruje zamiary usuwania drzew. Przykładowo, w 2024 roku wydano **78 decyzji ze sprzeciwem** wobec wniosków o wycinkę, co pokazuje determinację w ochronie zieleni na działkach prywatnych i inwestycyjnych.
- **Pasy zieleni izolacyjnej (buforowej):** Przy projektowaniu stref gospodarczych (np. planowanej strefy ekonomicznej) oraz głównych szlaków komunikacyjnych, wymagane jest wprowadzanie **pasów zieleni buforowej**, które mają niwelować uciążliwości akustyczne i wizualne oraz chronić klimat.

2. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury

W obliczu zmian klimatu i ryzyka powodziowego w pradolinie Narwi, wytyczne projektowe nakazują integrację inwestycji z systemami naturalnej retencji:

- **Systemy małej retencji:** Nowe projekty powinny uwzględniać budowę **zbiorników retencyjnych, rowów bioretencyjnych** oraz ochronę naturalnych niecek zbierających wodę.
- **Zagospodarowanie wód opadowych:** Gmina promuje i dofinansowuje montaż urządzeń do zbierania wody deszczowej u źródła, co ma ograniczać spływ powierzchniowy i odciążać sieć kanalizacji deszczowej.
- **Ochrona brzegów i stref przybrzeżnych:** Inwestycje w sąsiedztwie Narwi i Jeziora Wieliszewskiego muszą zachowywać **zieleń buforową wzdłuż cieków i zbiorników wodnych**, co zapobiega ich zanieczyszczeniu i erozji gleb.

3. Projektowanie uniwersalne i standardy urbanistyczne

Zgodnie z polskim prawem budowlanym i strategią gminy, nowe obiekty muszą być dostępne dla wszystkich grup społecznych:

- **Dostępność (Accessibility):** Projekty budynków użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki zdrowia, urzędy) muszą być realizowane w oparciu o **zasady projektowania uniwersalnego**, uwzględniając potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.
- **Ład przestrzenny i scalenia:** Ze względu na problem „długich i wąskich działek” (dawnych ról), wytyczne zalecają przeprowadzanie **scaleń i podziałów gruntów** przed

rozpoczęciem inwestycji, aby zapewnić funkcjonalne parametry działek i odpowiedni układ dróg wewnętrznych.

- **Koncepcja Smart Villages:** Projektowanie infrastruktury na terenach wiejskich powinno dążyć do wdrażania nowoczesnych technologii (np. inteligentne oświetlenie LED, dostęp do szybkiego internetu) przy zachowaniu lokalnego dziedzictwa.

4. Integracja z infrastrukturą techniczną i transportem

- **Korytarze infrastrukturalne:** Budowa nowych sieci (wodociągi, gaz, prąd) powinna odbywać się w pierwszej kolejności w pasach drogowych, aby minimalizować ingerencję w tereny przyrodnicze.

- **Mobilność aktywna:** Każdy projekt modernizacji drogi powinien być analizowany pod kątem możliwości wytyczenia **ciągów pieszo-rowerowych** oraz powiązań z transportem zbiorowym (np. parkingi B+R przy przystankach).

Wprowadzenie tych wytycznych do aktów planowania przestrzennego (MPZP i planu ogólnego) ma zagwarantować, że postępująca urbanizacja Wieliszewa nie odbędzie się kosztem jego największego atutu – **unikalnych walorów przyrodniczych**.

10. Działania zapobiegawcze, ograniczających i kompensacyjnych

10.1. Uzasadnienie wyboru przyjętych działań

W celu ograniczenia negatywnego wpływu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku na środowisko, należy wprowadzić szereg działań zapobiegawczych, ograniczających (mitygacyjnych) oraz kompensacyjnych, opartych na zintegrowanym planowaniu przestrzennym i inwestycjach proekologicznych.

1. Działania zapobiegawcze i planistyczne

- **Pełne pokrycie gminy planami miejscowymi (MPZP):** Kluczowym działaniem zapobiegawczym jest dążenie do stuprocentowego objęcia terenu gminy planami, co pozwala na systemową kontrolę ładu przestrzennego i przeciwdziałanie chaotycznemu „rozlewaniu się” zabudowy.
- **Ochrona korytarzy ekologicznych:** Należy wyznaczać w aktach planistycznych tereny zieleni naturalnej i otwartej, wyłączone spod zabudowy, aby zachować ciągłość powiązań przyrodniczych, w tym sieci Natura 2000 oraz korytarzy ECONET.
- **Koncentracja osadnictwa:** Nowa zabudowa powinna być lokalizowana przede wszystkim jako uzupełnienie istniejących węzłów osadniczych na terenach o niskiej przydatności rolniczej, co zapobiega fragmentacji siedlisk przyrodniczych.
- **Strefy buforowe:** Wprowadzanie **pasów zieleni izolacyjnej** wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz pomiędzy strefami przemysłowymi a mieszkaniowymi pozwala ograniczyć uciążliwości akustyczne i wizualne.

2. Działania ograniczające (mitygacyjne)

- **Rozbudowa infrastruktury wodno-ściekowej:** Priorytetem jest eliminacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych (szamb) poprzez systemową rozbudowę sieci kanalizacyjnej i modernizację oczyszczalni ścieków (np. w Dębem i Janówku Pierwszym), co ogranicza ryzyko skażenia wód podziemnych i gleb.
- **Redukcja niskiej emisji:** Kontynuacja programów dotacyjnych na wymianę pieców węglowych („kopciuchów”) na ekologiczne źródła ciepła oraz promowanie instalacji fotowoltaicznych bezpośrednio poprawia jakość powietrza.
- **Zrównoważona mobilność:** Budowa dróg rowerowych, parkingów typu P+R/B+R oraz integracja transportu zbiorowego (SKM, linie autobusowe) ma na celu ograniczenie emisji komunikacyjnej wynikającej z transportu indywidualnego.

- **Gospodarka wodna i retencja:** Wdrażanie rozwiązań **błękitno-zielonej infrastruktury**, takich jak rowy bioretencyjne oraz dofinansowanie zakupu urządzeń do zbierania deszczówki, zapobiega obniżaniu poziomu wód i skutkom suszy.

3. Działania kompensacyjne i ochronne

- **Tworzenie nowych form ochrony przyrody:** Strategia zakłada wzmacnianie ochrony istniejących użytków ekologicznych, w tym potencjalne przekształcenie cennych obszarów (np. nad Narwią) w rezerваты przyrody.

- **Nasadzenia kompensacyjne i rewitalizacja:** Realizacja nowych nasadzeń drzew w parkach i na skwerach (np. w Parku Świętojańskim) oraz renowacja zbiorników wodnych (Jezioro Wieliszewskie) służą odbudowie bioróżnorodności.

- **Ochrona warstwy próchnicznej:** W procesach inwestycyjnych na gruntach rolnych należy stosować nakazy przeniesienia warstwy próchnicznej gleby poza teren budowy.

- **Zarządzanie ruchem turystycznym:** Rozwój infrastruktury rekreacyjnej musi być prowadzony w sposób kanalizujący ruch pieszy i rowerowy, aby chronić najwrażliwsze ekosystemy (np. rezerwat „Łęgi Wieliszewskie”) przed nadmierną antropopresją.

Wszystkie te przedsięwzięcia powinny być realizowane zgodnie z zasadą przezorności oraz rygorystycznie monitorowane za pomocą wskaźników statystycznych, takich jak lesistość czy stopień skanalizowania gminy.

10.2. Analiza „wariantu 0” – potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku zaniechania realizacji strategii

Analiza sytuacji środowiska przyrodniczego gminy Wieliszew w przypadku zaniechania realizacji kierunków działań zapisanych w Strategii do 2040 roku (tzw. wariant „0”) wskazuje na **nieuchronną degradację walorów naturalnych** pod wpływem silnej presji metropolitalnej. Brak kontroli nad procesami urbanizacyjnymi doprowadziłby do nieodwracalnych zmian w ekosystemach, które obecnie stanowią o tożsamości gminy jako „nadnarwiańskiej oazy”.

Poniżej przedstawiono szczegółową analizę skutków braku realizacji kluczowych kierunków działań:

1. Brak kontroli ładu przestrzennego i ochrony terenów zieleni

- **Skutki braku działań:** Zaniechanie sukcesywnego uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) oznaczałoby kontynuację zabudowy w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy, które nie muszą być zgodne ze studium.

- **Wpływ na środowisko:** Doprowadziłoby to do powstawania rozproszonej zabudowy, tzw. „osiedli łańowych”, które niszczą strukturę krajobrazu i ograniczają naturalną

retencję wód. Brak prawnie usankcjonowanych zakazów zabudowy na terenach cennych przyrodniczo skutkowałby **fragmentacją korytarzy ekologicznych** (sieć ECONET, dolina Narwi) oraz zniszczeniem ostoi fauny i flory.

2. Zaniechanie rozbudowy infrastruktury technicznej (wodno-kanalizacyjnej)

- **Skutki braku działań:** Brak priorytetowej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i modernizacji oczyszczalni (np. w Dębem czy Janówku Pierwszym) przy prognozowanym wzroście liczby mieszkańców do ponad 26 tysięcy osób.

- **Wpływ na środowisko:** Gmina pozostałaby uzależniona od tysięcy zbiorników bezodpływowych (obecnie ponad **3000 szamb**), co przy nieszczelnościach stwarza bezpośrednie **ryzyko skażenia czwartorzędowych wód podziemnych**. Brak systemowego zarządzania ściekami doprowadziłby do degradacji jakości wód powierzchniowych Narwi oraz Jeziora Wieliszewskiego.

3. Brak działań w zakresie ochrony powietrza i adaptacji do zmian klimatu

- **Skutki braku działań:** Zaniechanie programów dotacyjnych na wymianę pieców węglowych („kopciuchów”) oraz brak promocji odnawialnych źródeł energii (fotowoltaiki).

- **Wpływ na środowisko:** Utrzymałby się wysoki poziom emisji pyłów **PM2.5 i PM10**, negatywnie wpływający na zdrowie mieszkańców i stan ekosystemów leśnych. Brak inwestycji w błękitno-zieloną infrastrukturę (np. rowy bioretencyjne) przy jednoczesnym uszczelnianiu powierzchni ziemi przez deweloperów zwiększyłby **ryzyko powodziowe i występowanie miejskich wysp ciepła**.

4. Degradacja obszarów chronionych i bioróżnorodności

- **Skutki braku działań:** Brak aktywnego zarządzania ruchem turystycznym i brak wzmocnienia ochrony istniejących użytków ekologicznych.

- **Wpływ na środowisko:** Unikalne stanowiska storczyków w rezerwacie „**Wieliszewskie Łęgi**” oraz miejsca zimowania nietoperzy w obszarze **Natura 2000 „Forty Modlińskie”** byłyby narażone na nadmierną antropopresję, płoszenie zwierząt oraz zaśmiecanie. Brak systemowej ochrony starodrzewu skutkowałby niekontrolowanym ubytkiem zieleni na działkach prywatnych, co już obecnie wymaga licznych interwencji gminy.

5. Brak rozwoju zrównoważonego transportu

- **Skutki braku działań:** Zaniechanie budowy parkingów P+R, kładek pieszo-rowerowych oraz dalszej integracji z koleją SKM.

- **Wpływ na środowisko:** Skutkowałoby to wzrostem wykorzystania transportu indywidualnego, co zwiększyłoby hałas komunikacyjny oraz emisję spalin w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Podsumowanie: Wariant „0” oznacza, że gmina Wieliszew utraciłaby swój **unikalny kapitał przyrodniczy** na rzecz chaotycznej suburbanizacji, co w perspektywie 2040 roku drastycznie obniżyłoby jakość życia mieszkańców i doprowadziło do trwałych strat w bioróżnorodności regionu.

11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie

Na podstawie art. 51 ust. 2 pkt 3 lit. b ustawy ooś, biorąc pod uwagę:

- charakter analizowanego dokumentu strategicznego, który zawiera ogólne założenia rozwojowe, nie zaś konkretne (szczegółowe) wytyczne co do lokalizacji i sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć,
- informacje i zakładane rozwiązania opisane w rozdziale 9. i 10.

nie uznano za celowe i możliwe (ze względu na istniejące luki informacyjne co do szczegółowych rozwiązań dotyczących planowanych założeń strategii) przedstawienie rozwiązań alternatywnych. Analizy dotyczące decyzji wariantowych będą przeprowadzane na dalszych etapach wdrażania Strategii.

12. Monitoring skutków realizacji Strategii

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku odbywa się w **cyklu rocznym**, a głównym źródłem danych jest statystyka publiczna (Bank Danych Lokalnych GUS) oraz wskaźniki produktu dokumentowane w raportach o stanie gminy.

Monitoring strategii będzie prowadzony w cyklu rocznym. Głównym źródłem danych jest statystyka publiczna i dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS (Tabela 7). Wskaźniki przypisane są do poszczególnych celów strategicznych, jednak mają one charakter przekrojowy i przenikają przez różne cele i kierunki działań.

Poza wskaźnikami oddziaływania bazującymi na statystyce, monitoring uwzględnia także wskaźniki produktu, których zakres będzie adekwatny do podejmowanej przez gminę interwencji. Wskaźniki produktu uwzględnią konkretną miarę (np. długość zrealizowanych inwestycji drogowych), a także liczbę podejmowanych działań oraz ich szczegółowy zakres. Wskaźniki te będą podawane w Raportach o stanie gminy w kolejnych latach po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy Wieliszew.

Tabela 7. Wskaźniki realizacji celów – statystyka publiczna (BDL GUS)

Cel	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023)	Wartość docelowa
Wysoka jakość życia	% mieszkańców w ogólnej liczbie ludności metropolii warszawskiej	0,64	wzrost
	podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	152	
Kreatywni i przedsiębiorczy mieszkańcy	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%)	86,3	
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	121	
	odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	50,3	
	uczestnicy imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców	7,31	
Bezpieczne i otwarte relacje	inicjatywa lokalna w gminie – zawarte umowy na 1000 mieszkańców	0	spadek
	wypadki drogowe ogółem	3	
	beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	84	wzrost
Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń	drogi dla rowerów na 100 km ²	16,4	
	liczba czynnych przystanków	105	
	odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	72,2	
	odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (%)	75,1	
	odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach (%)	33,2	
	lesistość (%)	25,8	=>25,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniżej znajduje się lista kluczowych wskaźników z podziałem na cele strategiczne wraz z komentarzem dotyczącym monitoringu sytuacji środowiskowej:

1. Cel: Kreatywni i przedsiębiorczy mieszkańcy (CS 1)

- **Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%):** Wartość bazowa w 2023 r. wyniosła **50,3%**.

- *Komentarz środowiskowy:* Wskaźnik ten pozwala monitorować wdrażanie **gospodarki obiegu zamkniętego**. W 2024 r. jeden mieszkaniec produkował średnio 0,5069 Mg odpadów, co oznacza wzrost w stosunku do 0,4812 Mg w 2023 r., co potęguje znaczenie efektywnej segregacji.

- **Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców:** Wartość bazowa to **121**.

- *Komentarz środowiskowy:* Wzrost przedsiębiorczości, szczególnie w planowanej **strefie ekonomicznej**, wymaga monitorowania pod kątem nowej presji na środowisko i konieczności stosowania rozwiązań mitygujących.

2. Cel: Bezpieczne i otwarte relacje (CS 2)

- **Wypadki drogowe ogółem:** Wartość bazowa to **3** (cel: spadek).

- *Komentarz środowiskowy:* Monitoring ten wiąże się pośrednio z bezpieczeństwem w **korytarzach transportowych** i dążeniem do uspokojenia ruchu, co wpływa na klimat akustyczny gminy.

3. Cel: Nowoczesna i atrakcyjna przestrzeń (CS 3)

- **Lesistość (%):** Wartość bazowa wynosi **25,8%** (cel: utrzymanie lub wzrost).

- *Komentarz środowiskowy:* Jest to kluczowy wskaźnik dla zachowania **„Zielonego Pierścienia Warszawy”** i ochrony bioróżnorodności. Monitoring lesistości pozwala ocenić skuteczność przeciwdziałania niekontrolowanej suburbanizacji.

- **Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%):** Wartość bazowa to **72,2%**.

- *Komentarz środowiskowy:* Bardzo istotny miernik w kontekście ochrony czwartorzędowych wód podziemnych. Monitoring postępów w skanalizowaniu gminy pozwala realnie ograniczać liczbę **zbiorników bezodpływowych (ponad 3000 szamb)**, które stanowią ryzyko skażenia gleb.

- **Drogi dla rowerów na 100 km²:** Wartość bazowa wynosi **16,4 km**.

- *Komentarz środowiskowy:* Rozwój tej infrastruktury (np. w ramach EuroVelo 11) monitoruje postępy w promowaniu **mobilności aktywnej** i ograniczaniu emisji komunikacyjnej.

- **Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (%):** Wartość bazowa to **75,1%**.

- *Komentarz środowiskowy:* Wskaźnik ten, w połączeniu z planowaną budową nowych ujęć wody (np. w Kałuszynie), pozwala na ocenę bezpieczeństwa zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną.

Wskaźniki produktu i oddziaływania

Strategia przewiduje również monitoring **wskaźników produktu**, które będą podawane w rocznych Raportach o stanie gminy:

- **Liczba wymienionych źródeł ciepła:** Pozwala śledzić skuteczność walki z **niską emisją** (w 2021 r. udzielono 31 dotacji, a w 2022 r. – 28).

- **Liczba kontroli palenisk i szamb:** Monitoring działań prewencyjnych – w 2024 r. przeprowadzono aż **2320 kontroli szamb**.

- **Powierzchnia objęta MPZP:** Śledzenie postępów w obejmowaniu gminy planami miejscowymi (obecnie ok. **38%**) jest niezbędne dla ochrony ładu przestrzennego i cennych ekosystemów.

Monitoring tych parametrów ma zapewnić realizację Strategii zgodnie z **zasadą zrównoważonego rozwoju**, chroniąc unikalne walory nadnarwiańskiej oazy.

13. Informacja o oddziaływaniu transgranicznym

W ramach realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku” nie zakłada się wystąpienia ryzyka oddziaływania transgranicznego.

Stwierdzenie to opiera się na następujących przesłankach:

- **Zasięg terytorialny dokumentu:** Strategia jest dokumentem o charakterze lokalnym, wyznaczającym kierunki rozwoju wyłącznie na terenie jednej gminy. Wszystkie planowane działania inwestycyjne, takie jak budowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, szkół czy lokalnych dróg, mają charakter punktowy lub liniowy o zasięgu ograniczonym do granic administracyjnych gminy lub jej bezpośredniego sąsiedztwa.
- **Położenie geograficzne:** Gmina Wieliszew położona jest w powiecie legionowskim, w centralnej części województwa mazowieckiego, w obrębie Metropolii Warszawskiej. Znaczna odległość od granic państwowych Rzeczypospolitej Polskiej wyklucza możliwość przeniesienia zanieczyszczeń lub innych negatywnych skutków realizacji strategii na terytorium państw sąsiednich.
- **Charakter planowanych przedsięwzięć:** Strategia nie przewiduje realizacji przedsięwzięć, które ze względu na swoją skalę lub rodzaj mogłyby znacząco oddziaływać na środowisko w skali transgranicznej. Przewidywane oddziaływania, takie jak presja urbanizacyjna czy emisje związane z transportem, mają charakter lokalny i są mitygowane poprzez ustalenia planistyczne (MPZP) oraz inwestycje w błękitno-zieloną infrastrukturę.
- **Ochrona zasobów wodnych i powietrza:** Znaczna część założeń strategicznych, w tym np. rozbudowa oczyszczalni ścieków w Janówku Pierwszym i Dębem oraz programy wymiany źródeł ciepła, mają na celu poprawę stanu środowiska lokalnego. Skutki tych działań będą odczuwalne głównie w dorzeczu Narwi i w obrębie lokalnych jednostek osadniczych.

W związku z powyższym, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stwierdzono, że realizacja postanowień Strategii nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko poza granicami RP.

14. Literatura

Analiza i prognoza demograficzna oraz analiza społeczno-ekonomiczna dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliszew, 2023, Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S.A.

Dyrektywa siedliskowa (92/43/EWG).

Dyrektywa w sprawie oceny wpływu planów i programów na środowisko (2001/42/WE).

GUGiK, geoportal.gov

GUS

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR).

Krajowy plan adaptacji do zmian klimatu (SPA 2020).

Opracowanie Ekofizjograficzne Gminy Wieliszew, 2023, Biuro Planowania Rozwoju Warszawy S.A.

Pawłat-Zawrzykraj A., Podawca K., 2017, Korytarze ekologiczne w gospodarce przestrzennej wybranych gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Plan zrównoważonej mobilności miejskiej dla metropolii warszawskiej 2030+ (SUMP).

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 (PEP2030).

Raport o stanie gminy Wieliszew. 2020, 2021, Urząd Gminy Wieliszew, Wieliszew.

Raport o stanie gminy Wieliszew. 2021, 2022, Urząd Gminy Wieliszew, Wieliszew.

Raport o stanie gminy Wieliszew. 2022, 2023, Urząd Gminy Wieliszew, Wieliszew.

Raport o stanie gminy Wieliszew. 2023, 2024, Urząd Gminy Wieliszew, Wieliszew.

Raport o stanie gminy Wieliszew. 2024, 2025, Urząd Gminy Wieliszew, Wieliszew.

Raport o stanie gminy za rok 2019, 2020, Urząd Gminy Wieliszew, Wieliszew.

Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).

Strategia Rozwoju Gminy Wieliszew do 2040 roku (projekt).

Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+.

Strategiczna mapa hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie mazowieckim, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, 2022.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (z 3 października 2008 r.) oraz Ustawa o ochronie przyrody (z 16 kwietnia 2004 r.).

Zarządzenie Nr 29 RDOŚ w Warszawie z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Forty Modlińskie.

Zarządzenie Nr 4 RDOŚ w Warszawie z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Wieliszewskie Łęgi.

15. Tabele i mapy

TABELA 1. GMINNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	22
TABELA 2. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY WIELISZEW Z CELAMI SZCZEGÓŁOWYMI I OBSZARAMI STRATEGICZNYMI SOR	23
TABELA 3. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY WIELISZEW Z CELAMI SZCZEGÓŁOWYMI I KIERUNKAMI INTERWENCJI KSRR 2030	24
TABELA 4. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY WIELISZEW Z CELAMI STRATEGICZNYMI DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	25
TABELA 5. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY WIELISZEW Z CELAMI STRATEGICZNYMI DLA METROPOLII WARSZAWSKIEJ	25
TABELA 6. POTENCJALNY WPŁYW REALIZACJI CELÓW STRATEGII NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	38
TABELA 7. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW – STATYSTYKA PUBLICZNA (BDL GUS).....	55
MAPA 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	14
MAPA 2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W GMINIE WIELISZEW	21
MAPA 3. FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY WIELISZEW	35
MAPA 4. ZAGROŻENIE POWODZIOWE W GMINIE WIELISZEW.....	44

16. OŚWIADCZENIE

Wieliszew, 26.01.2026 r.

Ja, niżej podpisany Wojciech Dziemianowicz – kierujący zespołem sporządzającym niniejszy dokument, oświadczam, że posiadam uprawnienia do sporządzania prognoz oddziaływania na środowisko, zgodnie z wymogami art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (wykształcenie w dyscyplinie nauk o Ziemi).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Prof. dr hab. Wojciech Dziemianowicz